

Açık Öğretim Fakültesi Adalet Programı

HUK205U Ceza Hukuku Ders Notları

İÇİNDEKİLER

- Ünite 1: Ceza Hukukuna Giriş
- Ünite 2: Suç Teorisine Giriş ve Tipikliğin Maddi Unsurları
- Ünite 3: Tipikliğin Manevi Unsurları
- Ünite 4: Hukuka Aykırılık
- Ünite 5: Kusurluluk
- Ünite 6: Teşebbüs, İştirak ve İçtima
- Ünite 7: Yaptırımlar ve Milletlerarası Ceza Hukuku
- Ünite 8: Kişilere Karşı Suçlar

İLGİLİ MEVZUAT (Doğrudan Erişim Adresi: <http://afyonluoglu.org/ceza-hukuku/>)

İlgili Kanunlar

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu
- 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hk Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5275.pdf>

Suç ve Ceza Hükümleri olan Diğer Kanunların Bazıları

- 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu
- 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu
- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanun
- 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- 5187 sayılı Basın Kanunu
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu

Uluslararası Sözleşmeler

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi
- Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi
- Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme
- Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi
- Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi
- Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi : http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/Diplomatik_Iliskiler_1961.pdf
- Kuzey Atlantik Antlaşmasına Taraf Devletler Arasında Kuvvetlerin Statüsüne Dair Sözleşme: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8663.pdf>

Kısaltmalar

AY	T.C. Anayasası
CGTİHK	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hk Kanun
CMK	Ceza Muhakemeleri Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
◀ 2018 ▶	2018-2019 Ara Sınav Sorusu
◀ 2017 ▶	2017-2018 Ara Sınav Sorusu
◀ 2016 ▶	2016-2017 Ara Sınav Sorusu
◀ 2015 ▶	2015-2016 Ara Sınav Sorusu
◀ 2018 ▶	2018-2019 Dönem Sonu Sınav Sorusu
◀ 2017 ▶	2017-2018 Dönem Sonu Sınav Sorusu
◀ 2016 ▶	2016-2017 Dönem Sonu Sınav Sorusu
◀ 2015 ▶	2015-2016 Dönem Sonu Sınav Sorusu
◀ 2014 ▶	2014-2015 Dönem Sonu Sınav Sorusu
◀ 2017 ▶	2017-2018 Tek Ders Sınav Sorusu
◀ 2018 ▶	2018-2019 Üç Ders Sınav Sorusu
◀ 2017 ▶	2017-2018 Üç Ders Sınav Sorusu
◀ 2016 ▶	2016-2017 Üç Ders Sınav Sorusu
◀ 2018 ▶	2018-2019 Yaz Okulu Sınav Sorusu

Bu özet dokümanı, AÖF Adalet Programı 2019-2020 öğretim yılı ders kitabı ve ilgili mevzuat esas alınarak hazırlanmış, ayrıca kitapta bulunan 8 ünite sonundaki toplam **80 soru** ve internette yayımlanmış olan geçmiş yıllarda sorulmuş toplam **280 soru** dikkate alınarak içerik genişletilmiştir.

ÜNİTE 1: Ceza Hukukuna Giriş

GENEL TANIMLAR

Ceza hukuku: Esasen haksızlık teşkil eden insan davranışlarından hangilerinin **suç** olarak tanımlanması gerektiğini, bu davranışların hangi **koşullar** altında işlenmesi hâlinde suç oluşturacağını ve suç teşkil eden bu davranışların işlenmesi hâlinde ne tür **yaptırımlar**ın uygulanması gerektiğini belirleyen bir hukuk disiplini. ◀ 2017 ▶ Cezayı veren makam adli makamdır ve ceza muhakemesi sonucunda verilir. ◀ 2015 ▶

Maddi Hukuku	Ceza	Bir fiilin suç teşkil edebilmesi için bulunması gereken unsurları , suç dolayısıyla sorumluluk için aranan şartları ve suçun işlenmesi hâlinde uygulanabilecek yaptırımları ve suçun işlenmesine bağlanan diğer hukuki sonuçlar ◀ 2016 ▶ ◀ 2016, 2017, 2018 ▶ <ul style="list-style-type: none">• Genel hükümler (TCK 1-75. Maddeler): bütün suçlar için geçerli ortak prensipler ◀ 2018 ▶ ◀ 2016 ▶• Özel hükümler (TCK 76-345. Maddeler): kasten öldürme, işkence, cinsel saldırı, hakaret, hırsızlık, zimmet, rüşvet gibi tek tek suç tanımları yer alır.
Ceza Muhakemesi Hukuku		Suç teşkil eden bir fiilin işlendiği şüphesiyle başlayıp bu şüphenin failin lehine veya aleyhine yenilenmesine kadar devam eden süreç

Suç: Kanunda suç olarak gösterilen ve işlenmesi hâlinde ceza ve güvenlik tedbiri yaptırımıyla karşılanan fiiller (insanların toplum içinde birlikte yaşamalarının temini, toplumsal düzenin devamı için korunması gereken hukuki değerleri ihlal eden belli insan davranışları - **tipik haksızlıklar**)

- Her suçla korunmak istenen bir hukuki değer vardır. Kişi suç işlemek suretiyle korunmak istenen bu manevi, ideal değerler tanımadığını göstermiş olur.
- Bir suçun işlenmesiyle, devletle bu suçu işleyen kişi arasında bir cezalandırma ilişkisi kurulduğundan, **ceza hukuku kamu hukuku içerisinde yer alır**.
Suç, diğer haksızlıklardan yalnızca **nicelik itibarıyla** farklıdır (**nitelik itibarıyla aynıdır**). Suçlar cezalandırmaya layık haksızlıklardır. ◀ 2016, 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶

Cezanın Amacı: Suç teşkil eden haksızlığı tercih etmesinden dolayı kişinin **etkin pişmanlık** duymasını sağlamak

Güvenlik Tedbiri: Bazı hâllerde suç teşkil eden haksızlığı gerçekleştiren kişiye, gerek **kendisini** gerek **toplumu** belli tehlikelerden korumak amacıyla yönelik olarak uygulanan **yaptırım** (**güvenlik tedbirine hükmedilebilmesi için gerçekleştirdiği haksızlık dolayısıyla kişinin kusurlu sayılması zorunlu değildir**)

Kabahat: Esasen haksızlık teşkil eden ve fakat ifade ettiği haksızlık içeriği suçlara göre daha az olduğu için idari yaptırımı gerektiren fiiller

- Kabahat teşkil eden bir fiilin işlenmesi hâlinde, karşılığını oluşturan idari yaptırımlara, TCK genel hükümlerini dikkate alarak, **idari merciiler karar vermektedir**.

Teşebbüs: İşlenmesi amaçlanan bir suçun kanunda yazılı icra hareketlerine başladıktan sonra **failin iradesi dışındaki sebeplerle suçun tamamlanamaması** (**TCK Md 35 ve 36: Gönüllü Vazgeçme**) --> **Failin iradesi ile suçun tamamlanamamasıdır**. Bu durumda 1/4 - 3/4 arası indirim

- **Örnek:** Failin silahın tutukluk yapması veya atılan merminin kişiye isabet etmemesi

Haksız tahrik: Kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi halinde ceza sorumluluğunu azaltan bir ceza indirimi nedeni **(TCK Md 29)**--> 1/4 - 3/4 arası indirim

- **Örnek:** Kasten yaralama suçuna tepki olarak hakaret edilmesi

Taksir: "*Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir" (TCK Md 22/2)"Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır" (TCK Md 22/3)*

Bileşik Suç: Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suç **(TCK Md 42)**

- **Örnek:** Yağma suçu (cebir veya tehditle malın alınmasından oluşan çok hareketli bir suç), tehdit ile hırsızlık
- Bileşik suçta suçların içtimai hükümleri uygulanmaz.

Zincirleme Suç: Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda aynı kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi (TCK Md 43/1) veya aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi (TCK Md 43/2) --> 1/4 - 3/4 arası artırılır

Örnek: Aynı mağdura farklı zamanlarda birden fazla kez cinsel istismarda bulunulması

Kriminoloji: Suç bilimi -deney ve gözlem metodundan yararlanarak suçun işlenme nedenlerini, faili suç işlemeye iten sebepleri inceleyen bilim dalı

Meşru Savunma: Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiiller **(TCK Md 25)**

Azmettirme: Belli bir suçu işleme hususunda henüz bir fikri olmayan bir kişinin başkası tarafından bu suçu işlemeye karar verdirilmesi **(TCK Md 38)** :

- "*Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır*"
- Çocukların azmettirilmesi veya Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılma halinde ceza 1/3 - 1/2 oranında arttırılır.
- Azmettirenin kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya suç ortağının cezasında 1/3 indirim yapılabilir.

Yardımlı Etme: Bir suçun işlenişine yardımcı niteliğindeki fiillerle katılmak (*teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, yardım vaat etmek, yol göstermek, fiil işlenmesinde kullanılacak araçları sağlamak, yardım ile suçun icrasını kolaylaştırmak*)**(TCK Md 39)** --> Suçun cezasının yarısı (maksimum 8 yıl) uygulanır.

Gönüllü Vazgeçme: **(TCK Md 36)** - Failin, suçun icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçmesi veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemesi >> Bu durumda teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır. **◀ 2015 ▶**

- **Örnek:** "Mağduru öldürmeye yönelik olarak dokuz adedi yaşamsal tehlikeye neden olacak şekilde 24 yerinden bıçaklayan, icra hareketlerini tamamladıktan sonra ve fakat ölüm sonucu gerçekleşmeden önce eyleminden dolayı pişmanlık duyarak mağdurun yaralarına üzerindeki kıyafet ile tampon yapan, ambulans çağıran, gönüllü vazgeçme koşulları oluştuğundan, sanığın

kasten öldürmeye teşebbüs suçu yerine, o ana kadar icra ettiği eylemlerin karşılığı olup, tamamlanan silahla kasten yaralama suçundan cezalandırılması gerekmektedir. (Yargıtay Ceza Genel Kurulu .2012/60)

Gönüllü Vazgeçme ve Teşebbüs:

>> **Teşebbüs**, suçun tamamlanması veya neticenin gerçekleşmesinin, failin elinde olmayan nedenlerle meydana gelmemesi olarak tanımlanmışken, **gönüllü vazgeçmede failin iradi hareketi veya çabası** ile icra hareketlerinin terkedilmesi ya da suçun tamamlanmasının önlenmesi söz konusudur. Teşebbüs halinde faildeki suç işleme düşüncesi ve kastı sürmektedir. Gönüllü vazgeçmede ise fail eyleminden dönüp, suçun oluşmasını önlemeye çabalamaktadır.

Gönüllü Vazgeçme ve Etkin Pişmanlık

>>TCK Md 36 Gerekçesi: "Gerek **icra hareketleri aşamasında** gerekse **icra hareketlerinin bitmesinden sonra**, failin suçu tamamlamaktan gönüllü olarak vazgeçmesini teşvik etmek modern suç politikasının temel araçlarından biridir. 765 sayılı Türk Ceza Kanununda sadece icra hareketlerinin devamı aşamasında kabul edilen gönüllü vazgeçme, icra hareketlerinin bittiği ancak **neticenin meydana gelmediği olaylar** bakımından da öngörülmüştür. Böylece suçun icrası sürecindeki bütün aşamalarda gönüllü vazgeçme mümkün hâle gelmektedir. Ancak icra hareketlerinin bitmesinden sonra gönüllü vazgeçmenin kabulü için, vazgeçenin suçun tamamlanmasını önlemek bakımından **ciddi bir çaba göstermesi** gerekmektedir. Suç bütün unsurlarıyla tamamlandıktan sonra örneğin çalınan eşyanın geri verilmesi veya kaçırılan kişinin serbest bırakılması hâllerinde, artık **gönüllü vazgeçme** değil **etkin pişmanlık** söz konusudur."

Gönüllü Vazgeçmenin Koşulları:

- **Kasıtlı bir suçun** işlenmesine yönelik olarak **icra hareketlerine başlanmalı**,
- **Suç tamamlanmadan önce** vazgeçme gerçekleşmeli,
- **Vazgeçmenin konusu**; icra hareketinin devamına, suçun tamamlanmasına ya da **sonucun gerçekleşmesine yönelik** bulunmalı
- Vazgeçme gönüllü olmalı yani fail suçun icra hareketlerini **isteyerek terk etmeli** ya da suçun tamamlanmasını veya sonucun gerçekleşmesini isteyerek önlemeli,
- **Suçun tamamlanmasının önlenmesi** veya sonucun gerçekleşmesinin engellenmesi, **failin çabalarıyla** meydana gelmelidir.

Tekerrür: Önceden işlenen suçtan dolayı verilen (hapis veya para cezası şeklinde) **hüküm kesinleştikten sonra** (infaz edilmiş olması şart değildir) yeni bir suçun (18 yaşını doldurmuş ise) işlenmesi **(TCK Md 58)**

- **Zamanaşımı:**5 yıldan uzun cezalarda: **5 YIL**, daha kısa cezalarda **3 YIL** geçtikten sonra işlenen suçlarda uygulanmaz.
- Tekerrür halinde seçimlik cezalarda, **hapis cezasına** hükmolünür.

Mükerrir: Tekerrür halinde bulunan kişi

Kıyas ve Yorum: **Yorum**, bir kanun hükmünün esas fikrini, kanun koyucunun gerçek iradesini ortaya çıkarmak için yapılan fikri faaliyettir. **Kıyas** ise esas fikrin geliştirilip, genişletilerek benzer yeni bir kural meydana getirilmesidir. Ceza hukukunda yasak olan "kıyas" olup **(Kıyas Yasağı)**"yorum" değildir.

◀ 2016, 2018 ▶

Ceza Hukuku ile ilişkili Diğer Dallar:

- İdari Hukuk
- Devletler Hukuku
 - Uluslararası Sözleşmeler

- Suçluların İadesi ve Adli Yardımlaşma
- Medeni Hukuk --> Borçlar Hukuku

Ceza Hukukunun Kaynakları: ◀ 2016, 2017, 2018 ▶ ◀ 2018 ▶

- Doğrudan Kaynaklar
 - Anayasa
 - 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
 - Suç ve ceza hükmü içeren diğer kanunlar (*Bu dokümanın başında listelenmiştir*)
 - Milletlerarası Sözleşmeler (*Bu dokümanın başında listelenmiştir*)
- Dolaylı Kaynaklar
 - Mahkeme kararları (Yargıtay İçtihatları) --> *İçtihatlar yol gösterici, İçtihadı Birleştirme Kararları bağlayıcıdır. (2797 Sayılı Kanun Md 45)*
 - Ceza doktrinde yapılan çalışmalar

>> Örf ve adetler:

- Ceza hukukunun doğrudan kaynakları değildir.
- Bunlarla (kanunilik ilkesi gereği) suç ve ceza konulamaz.
- Örf ve adet hukuku vasıtasıyla, yeni hukuka uygunluk nedenleri ve kusurluluğu ortadan kaldıran nedenler doğabileceği kabul edilmektedir. ◀ 2015 ▶

Anayasa'da Tanımlı İlkeler

(AY Md 38: "Suç ve cezalara ilişkin esaslar")

- Suçta ve Cezada Kanunilik ilkesi
- Geriye yürüme yasağı
- Masumiyet karinesi
- Ceza sorumluluğunun şahsiliği
- Ölüm cezası ve genel müsadere yasağı
- Kimsenin kendisini veya yakınlarını suçlayıcı bir beyanda bulunmaya veya delil göstermeye zorlanamayacağı ilkesi
- Hukuka aykırı olarak elde edilen delillere dayanma yasağı
- Sözleşmeden doğan yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle özgürlüğün kısıtlanması yasağı
- İdarenin kişi özgürlüğünü kısıtlayıcı yaptırım uygulamayacağı
- Vatandaşın suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemeyeceğine ilişkin prensipler
- AY Md 36: İddia, savunma ve adil yargılanma hakkı
- AY Md 37: Tabii hâkim ilkesi
- AY Md 138: Hâkim ve mahkemelerin bağımsızlığı
- AY Md 141: Duruşmaların açıklığı

TCK İlkeleri

- TCK Md 2: Suçta ve Cezada Kanunilik: "Hiç kimse bir suç nedeniyle kanunda öngörülemez bir ceza ile veya kanunda öngörülenden daha ağır bir ceza ile cezalandırılmaz" ◀ 2017 ▶ ◀ 2018 ▶
- AY Md 38: "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." ◀ 2015 ▶
- Bu ilke ilk kez 1274(1858) tarihli "Ceza Kanunname-i Hümayunu"nda yer almıştır. Sonra Kanun-i Esasi'de (10.madde) anayasal değere sahip olmuştur.
- Güvenlik tedbirleri için de bu ilke uygulanır.
- Bu ilkenin sonuçları:
 - Belirlilik İlkesi (suç tanımlarının açık ve net olması)

- Örf ve adetle suç ve ceza konulamaması,
- Kıyas yasağı
- Ceza kanunlarının geçmişe yürütülmesi yasağı
- İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaması
- **TCK Md 3: Eşitlik:** Kanun önünde eşit suça eşit ceza verilir, ırk, dil, din, cinsiyet ve mezhep ayrımı uygulanamaz
- **TCK Md 7: Geçmişe Yürüme Yasağı** ◀ 2016, 2017 ▶

"(1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüştü infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

(3) Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır."
- İstisna:failin lehine olan kanun (zamanaşımına ilişkin değişiklikler dahil)geriye yürür, bu konuda bir zaman sınırlaması yoktur.**(Lehe Kanun uygulaması)**
 - **Örnekler:**
 - Yeni kanunun fiili suç olmaktan çıkartması halinde, dava açılmamışsa kovuşturmayaya yer olmadığına, aksi takdirde beraatine karar verilir ve infaz kurumundan salıverilir, buna ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtları silinir.
 - zamanaşımına ilişkin değişiklikler
 - Ceza miktarını değiştiren kanunun yürürlüğe girmesi
 - Ceza yerine güvenlik tedbiri öngören kanunun yürürlüğe girmesi
 - Ceza muhakemesine ilişkin bir kurumda değişiklik getiren kanunun yürürlüğe girmesi
 - Anayasa mahkemesi iptal kararları geriye yürümez. **(AY Md 153)**
 - Geçici veya süreli kanunların, yürürlükte buldukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında(kanun yürürlükten kalktıktan sonra dahi) uygulanmasına devam edilir **(İleriye Yürüme)**.
 - Bununla bağlantılı olarak, cezanın infazının derhal uygulanmasının dışında tutulan hususlar (geriye yürüme yasağı geçerli):
 - hapis cezasının ertelenmesi
 - koşullu salıverme
 - tekerrürle ilgili olan hükümler
 - Ceza muhakemesine ilişkin kurallarda bir değişiklik yapıldığında, bu değişiklik lehe ve aleyhe olduğuna bakılmaksızın ilgili olduğu işlemlere derhal uygulanır.
- **TCK Md 20: Ceza sorumluluğunun şahsiliği:** Ceza, sadece suçu işleyene verilir.
- **İnsanilik (Hümanizm):** işkence ve eziyet uygulanamaz
- **TCK Md 3: Orantılılık:** İşlenen suç ile orantılı ceza verilmelidir.

Yaptırım (Müeyyide) Türleri:

- Hapis Cezası **(TCK Md 46)**
 - Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis: **(TCK Md 47)** Alt/üst soyu için kasten adam öldürme gibi:
 - Devlet güvenliğine karşı işlenen suçlarda koşullu salıverilme uygulanmaz
 - **Koşullu Salıverilme: 30 YIL**, birden fazla ağı. müebbet ise **36 YIL(CGTİHK-Md 107)**
 - Müebbet Hapis: **(TCK Md 48)**
 - **Koşullu Salıverilme:24 YIL** , birden fazla müebbet ise **30 YIL (CGTİHK-Md 107)**
 - Süreli Hapis:**(TCK Md 49)**

- Ceza en az **1 AY** en fazla **20 YIL** olur. ◀ **2018** ▶
- Şartlar sağlanması halinde ceza ertelenebilir. Cezadan kısa olmamak üzere **1-3 YIL** denetim süresi verilir. Bu süre boyunca yükümlülükler uygun davranılırsa ceza infaz edilmiş sayılır (**TCK Md 51**)
- **BİR YIL**'dan az cezalara "**Kısa Süreli Hapis Cezası**" denir.
 - **Kısa Süreli Hapis Cezası'nın Seçenek Yaptırımlara Çevrilmesi:** ◀ **2018** ▶
 - *** Taksirli suçlarda (bilinçli taksirle işlenmedikçe) mahkûmiyet **1 YIL**'dan uzun olsa dahi, diğer koşulların varlığı halinde adli para cezasına çevrilebilir.
 - Kural olarak hakimin takdirine bağlıdır.
 - Koşullar: ◀ **2016** ▶
 - Ortadakisüreli hapis cezasına mahkûmiyetin bulunmalıdır.
 - Hâkim kararını verirken suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere bakar.
 - (**Md 50/3**) Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla;
 - a) mahkûm olunan otuz gün ve daha az süreli hapis cezası ile
 - b) fiili işlediği tarihte onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş bulunanlar için **kısa süreli hapis cezası**'nın seçenek yaptırıma çevrim zorunludur.
 - Çevrilebilecek seçenek yaptırımlar: (**Md 50/1**)
 - Adli para cezasına;
 - Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesine;
 - En az **2 YIL** süreyle bir meslek ve sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye;
 - Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya;
 - Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına,
 - Belli bir meslek veya sanatı yapmaktan yasaklanmaya;
 - Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olarak kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya
 - Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen **30 GÜN** içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi hâlinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir
- **Koşullu Salıverilme:** Cezanın **2/3**'ünden sonra, birden fazla süreli ise en fazla **28 YIL**, müebbet + süreli ise en fazla **30 YIL** (**CGTİHK-Md 107**)
- Adli Para Cezası (**TCK Md 52**)

- Kişinin ekonomik durumuna göre (2019 yılı değerlerine göre) günlük 20-100 TL üzerinden
 - Süre **5 - 730 GÜN**(kanunda aksi öngörülmemiş ise) **◀ 2018 ▶**
 - Güvenlik Tedbiri:
 - Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma **(TCK Md 53)**
 - Eşya müsadere (malın mülkiyeti devlete geçer) **(TCK Md 54)**
 - Kazanç müsadere**(TCK Md 55)**
 - Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri**(TCK Md 56)**
 - Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri**(TCK Md 57)**
- >> Tüzel kişilere sadece güvenlik tedbiri uygulanabilir. (İznin iptali ve müsadere) **(TCK Md 60)**

>> **İdari para cezası:** (Adli para cezasından farklı olarak) kamu gücüne dayanarak uygulanan cezadır, adli sicil kaydına işlenmez, mahkeme kararıyla verilmez.

>> **Kabahatler** suç olmaktan çıkarıldığı için sadece idari para cezası uygulanır.

Ceza Hukukunun Amaçları

- Suçun işlenmesini önlemek
- Toplumsal barışı sağlamak
- Hukuk devletini korumak
- Kamu düzenini ve güvenliğini sağlamak
- Kamu sağlığını ve çevreyi korumak

	Ağırlaştırılmış Müebbet	Müebbet	Diğer Suçlar	TCK Madde
Olası Kast	Müebbet	20-25 Yıl	1/3 - 1/2 oranında indirim	21/2
Bilinçli Taksir			1/3 - 1/2 oranında artırım	22/3
Haksız Tahrik	18-24 Yıl	12-18 Yıl	1/4 - 3/4 oranında indirim	29
Fiilin hukuki sonuçlarını algılayabilen 12-15 yaş ve 15-18 yaş sağır/dilsizler	12-15 Yıl	9-11 Yıl	1/2 oranında indirim Maksimum 7 Yıl	31/2 33/1
15-18 Yaş ve 18-21 yaş sağır/dilsizler	18-24 Yıl	12-15 Yıl	1/3 oranında indirim Maksimum 12 Yıl	31/3 33/1
Davranış yönlendirme yeteneği azalmış akıl hastası	25 Yıl	20 Yıl	1/6 orana kadar indirim	32/2
Suçta Teşebbüs	13-20 Yıl	9-15 Yıl	1/4 - 3/4 oranında indirim	35/2
Azmettireni belirleyen fail/suç ortağı	20-25 Yıl	15-20 Yıl	1/3 oranında indirim	38/3
Suç İşlenmesineYardım Etme	15-20 Yıl	10-15 Yıl	1/2 oranında indirim Maksimum 8 Yıl	39/1
Takdiri İndirim	Müebbet	25 Yıl	1/6 oranında indirim	62
İhmalle kasten öldürme	20-25 Yıl	15-20 Yıl	10-15 Yıl	83/3
Zincirleme Suç			1/4 - 3/4 oranında artırım	43/1

	Ağırlaştırılmış Müebbet	Müebbet	Diğer Suçlar	TCK Madde
Dava Zamanaşımı	30 Yıl	25 Yıl	20+ yıl için 20 Yıl 5-20 yıl için 15 Yıl 5+ yıl ise 8 Yıl	66
Ceza Zamanaşımı	40 Yıl	30 Yıl	20+ yılda 24 yıl 5-20 yılda 20 yıl 0-5 yılda 10 yıl	68

ÜNİTE 2: Suç Teorisine Giriş ve Tipikliğin Maddi Unsurları

Fiil: Yönlendirici irade tarafından hâkim olunan, belli bir amaca yönelen, etkileri dış dünyada hissedilen insan davranışı ◀ 2016 ▶

Fail: suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren, bu fiil üzerinde hâkimiyet kuran, kanuni tanıma uygun haksızlığı gerçekleştiren kişidir. ◀ 2017 ▶

Mağdur: işlenen fiil nedeniyle haksızlığa uğramış (suçun konusunun ait olduğu) kişi ◀ 2016, 2018 ▶

- Gerçek kişi olmalıdır (Tüm suçlar bireye karşı işlenir).
- Suç teşkil eden fiilin işlendiği sırada hayatta olmalıdır.

Davranış Normu: toplumu oluşturan herkesin uymakla yükümlü olduğu ve toplumsal düzeni sağlayan kurallar

- Yasaklayıcı Davranış Normları: İcrai davranış ile ihlal edilir.
- Emredici Davranış Normları: İhmali davranış ile ihlal edilir.

Suçun Unsurları

- Haksızlık --> **Fiil** olmalıdır
 - Belli bir amaca yönelik
 - İcrai veya ihmali hareketi kapsayan
 - Etkileri dış dünyada hissedilen
 - Düşünce ve arzular dış dünyada iradi olarak ortaya çıkmadıkça suç teşkil etmez.
 - Yönlendirici irade tarafından hakim olunan
 - birisini iterek camının kırılmasına sebep olunursa, camı kıranın iradesi değil kırılmasına sebep olan kişinin yönlendirici iradesi söz konusudur
 - Refleks hareketleri, uyku halinde veya hipnoz altındaki hareketler iradi değildir.
 - Ani verilen kararlar iradi sayılır.
 - Şuur bozukluğu veya şuur bulanıklığı hâllerinde gerçekleştirilen davranışlar ise fiil niteliğine sahiptir.
- İnsan davranışı
 - Bir hayvanı kışkırtarak saldırtan kişinin davranışı fiili niteliğe sahiptir.
 - Tüzel kişiler yerine yetkili organlar hareket eder.

- Davranışın fiil niteliğini taşıyabilmesi, kusur yeteneğinin bulunmasına bağlı değildir. Bu sebeple, yaşına ve akli durumuna bakılmaksızın herkes fiil ehliyetine sahiptir.
- **Tipiklik:**
 - Fiil --> **İradi** olmalıdır
 - **Tipe uygunluk:** Fiil, mevzuatta düzenlenen suçlardan hangisinin tanımına uygun?
 - **Dar anlamda tipiklik:** Her bir suça kendi özelliğini veren ve onun haksızlık içeriğini karakterize eden unsurlar
 - **Geniş anlamda tipiklik:** Ceza sorumluluğunun doğumu için kanuni tanımda gösterilen bütün unsurların gerçekleşmiş olması
 - **Tipik Haksızlık** = Bir suçun kanundaki tanımında yer verilen ve o fiile haksızlık özelliği kazandıran maddi/manevi unsurların gerçekleştiğinin belirlenmesi
- **Hukuka Aykırılık**
 - Tipikliğin unsurlarının gerçekleştirilmesi, hukuka aykırılığa karine teşkil eder. Ancak fiilin hukuka aykırılığı değil, fiili hukuka uygun hale getiren nedenin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Çünkü, örneğin aşağıdaki hallerde gerçekleştirilen fiiller hukuka aykırılık teşkil etmez.
 - Görevin ifası (Md 24/1)
 - Meşru savunma (Md 25/1)
 - Hakkın kullanılması (Md 26/1)
 - İlgilinin rızası (Md 26/2)
- **ÖZET:** Bir fiilin haksızlık olarak nitelendirilmesi için:
 - Davranış tipe uygun olmalı
 - Hukuka uygunluk nedeninin yokluğu tespit edilmeli
- **Kusur** (bir haksızlığı gerçekleştirme nedeniyle failin kişisel olarak kınanabilmesi) ◀ 2017 ▶
 - Bu süreçten sonra "haksızlık" kesinleşirse "kusurluluk" ele alınır.
 - Kusurluluk fiil hakkında değil fail hakkındadır.

>> Cezahukusorumluluğunun doğum bakımından, haksızlığın unsurlarının gerçekleştirilmesi ve bunu gerçekleştiren kişinin kusurlu sayılabilmesi yeterlidir.

>> Cebir ve tehdit altında gerçekleştirilen hareketler de FİİL niteliğine sahiptir (silah baskısı ile senet imzalamak) Ancak kişi özgür olmadığı yani davranışlarını hukukun icaplarına göre yönlendiremediği için kusuru bulunmaz. Bu örnekte senedi imzalamaya zorlayan kişi "dolaylı fail" sayılır

Manevi Unsur: Fiil ile fiili gerçekleştiren kişi arasındaki psikolojik bağ

- Kast
- Taksir

>> Hukuka aykırılık, tipikliğin değil SUÇ'un bir unsurudur.

Tipikliğin Maddi Unsurları ◀ 2016 ▶ ◀ 2018 ▶

Her suç tipinde mutlaka yer alan unsurlar:

- Fiil
- Fail
- Mağdur
- Suçun konusu

Diğer Unsurlar

- Nedensellik bağı
- Netice: Neticeye kanuni tarifinde unsur olarak yer verilmiş suçlar bakımından
- Nitelikli haller: kanunda suça ilişkin tarif edilmiş nitelikli haller bakımından

Suçun Maddi Unsurları: ◀ 2017 ▶

- Zorunlu Unsurlar
 - Fiil
 - Fail
 - Mağdur
 - Suçun konusu
- Diğer (Yazılı Olmayan) Unsurlar ◀ 2018 ▶
 - Netice
 - Nedensellik bağı
 - Nitelikli haller

Fiilin Unsurları

- Yönlendirici iradenin ürünü olma
- Belli gayeye yönelik olma
- insan davranışı olması
- Dış dünyada tezahür eden etki

Hareketin Tipte Tanımlanışına Göre Suçlar:

- **Tek hareketli suçlar:** Meydana gelmesi için tek hareketin yeterli olduğu suçlar ◀ 2016 ▶ ◀ 2017 ▶
 - Kasten öldürme
 - Hakaret
 - **Örnek:** Bir fizikçiye "fiziğin f'sini bilmez" demek ◀ 2014 ▶
- **Çok hareketli suçlar:** Kanundaki tanımda birden çok harekete yer verilen suçlar ◀ 2017 ▶ ◀ 2018 ▶
 - Yağma
 - Dolandırıcılık
 - Özel belgede sahtecilik (hem belge düzenlenmeli, hem de bu belge kullanılmalı)
- **Serbest hareketli suçlar:** Kanunda hangi tür hareketle işleneceği belirlenmemiş suçlar
 - Görevi kötüye kullanma
 - **Örnek:** Askerlik şubesi çalışanı X, gerekli koşulları sağlamadığı halde, Y hakkında terhis olmuş gibi evrak düzenler. ◀ 2015 ▶
 - Kasten öldürme
 - Hırsızlık
 - Cinsel saldırı
 - Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma
- **Bağlı hareketli suçlar:** Kanunda hareketin bizzat belirtildiği suçlar ◀ 2018 ▶ ◀ 2016 ▶
 - Yağma (kanunda cebir ve tehdit tanımı vardır. Dolayısıyla hile ile malın alınması yağma suçunu oluşturmaz)
 - Dolandırıcılık ◀ 2015 ▶ ◀ 2014 ▶
- **Seçimlik hareketli suçlar:** Kanunda birbirinin alternatifi gösterilen birden çok hareketin birisiyle işlenen suçlar (seçimlik hareketlerden birisinin tamamlanmış olması yeterlidir)
 - Soykırım
 - Göçmen kaçakçılığı
 - Hakaret
 - Mala zarar verme
- **Mütemadi (kesintisiz) suçlar:** Fiilin icrasına devam etmesiyle, başlamış ancak henüz sonlanmamış suçlar (devam eden şey fiilin icrasıdır).
 - >> Bu süreç boyunca fiilin ifade ettiği **haksızlık** işlenmeye devam eder.
 - >> Suçun **tamamlanması** ve **sona ermesi** farklı zamanlarda gerçekleşebilir.
 - >> **Teşebbüse** ilişkin hükümler uygulanmaz.

- >> Kesintisiz suç işlenmeye devam ettiği müddetçe **suça iştirak** mümkündür.
- >> Bitinceye kadar **meşru savunmada** bulunmak mümkündür.
- >> Ceza hukuku bakımından, fiilin icrasının kesintiye uğradığı anda geçerli olan kanun hükümleri uygulanır.
- >> Çocuğun yaş dönemi belirlenirken fiilin kesintiye uğradığı an esas alınır.
- >> Şikayete tabi suçlarda şikayet süresi, fiilin kesintiye uğradığı an başlar.

• **Örnekler:**

- Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma (mağdurun hareket serbestisini tamamen kazandığı anda suç biter)
- Uyuşturucu madde bulundurma ◀ 2018 ▶
- Konut dokunulmazlığı ihlali (konuttan çıkmama durumunda)
- Karşılıksız yararlanma

- **İhmali suçlar**: Emredici normun (belli bir hareketin "yapılmaması") ihmali ile işlenen suç
 - >> **Gerçek ihmali suçlar**: emredici norm doğrudan suçun kanundaki tanımından doğar. **Bir neticenin doğması şart değildir.**

- Kamu görevlisinin yükümlü olduğu iş yapmakta gecikmesi veya ihmal etmesi ◀ 2017 ▶
- Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suçu ◀ 2018 ▶

>> **Görünüşte ihmali suçlar**: Tipe uygun bir neticenin gerçekleşmesinin engellenmemesi suretiyle işlenen suçlar

Bir başka deyişle, kural olarak icrai hareketle işlenebilen bir suçun ihmali hareketle işlenmesi (ihmal edilmesi)

(Failin neticeyi önleme bakımından hukuki yükümlülüğü -garanti yükümlülüğü- olmalıdır)

◀ 2016, 2018 ▶ ▶ 2017 ▶ ▶ 2017 ▶

- Ebeveynin çocukları bakım ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmemesi
- Sebebiyet verdiği kaza sonucunda yaralanan kişinin hayati tehlike geçirmemesi için tedavi edilmesini sağlama yükümlülüğü
- İşletilen bir yüzme kursunda, kursiyerlerin boğulmalarını önleyici tedbirlerin alınması yükümlülüğü

Durum suçları: tipik haksızlık, hukuka aykırı duruma neden olunmasıyla biter.

- **Örnek**: Kasten yaralama: Vücutta bırakılan iz sonradan geçen veya ömür boyu kalan bir iz olabilir.

İtiyadi Suçlu: **Kasıtlı** bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi (**TCK Md 6/1-h**) ◀ 2015 ▶

İcrai Suç: Yasaklayıcı normlara karşı yapılan aktif fiili hareket

- **Örnek**: Kasten adam öldürme

İhmali Suç: Emredici normlardaki fiili yapmama veya ihmal etmekten kaynaklı pasif hareket

- **Örnek**: Boğulmakta olan bir kişinin ölmesine cankurtaranın seyirci kalması

Netice: Hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliğin suçun kanunda yer alan tanımındaki kadarlık kısmı (Eğer bir suçun kanuni tanımında unsur olarak neticeye yer verilmişse, suçun tamamlanabilmesi için bu neticenin gerçekleşmesi gerekir.)

- Kasten öldürmede, kişinin ölmesiyle netice gerçekleşmiş ve suç tamamlanmış olur.

Netice Unsuru Bakımından Suçlar

- **Sırf Hareket Suçları**: Tamamlanması için neticenin aranmadığı suçlar
 - İntihara yönlendirme

- Konur dokunulmazlığının ihlali
- Hakaret (Bundan dolayı mağdurun psikolojisinin bozulması gibi bir netice beklenmez)
- Yalan tanıklık
- İftira
- **Neticeli Suçlar:** Suçun tamamlanmış sayılabilmesi için kanuni tanımındaki fiilin icrasının yanı sıra dışdünyadaharekettenayrılabilenbirneticeninmeydanagelmesininarandığısuçlar (genel olarak serbest hareketli suçlardır)
 - Kasten öldürme
 - Taksirli öldürme
 - Çocuk düşürtme
 - Kısırlaştırma
 - Mala zarar verme
 - **Örnek:** X, hiçbir haklı sebep olmadan Y'nin köpeğini öldürür ◀ 2015 ▶

Nedensellik Bağı: Hareket ile netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisi

- Neticeyi meydana getiren her şart eşit değerdedir

Objektif İsnadiyet: bir neticenin faile insan olma özelliğinden kaynaklanan kabiliyet durumuna göre kendi eseri olarak yüklenebilmesi de gerekir (*Nedensellik bağına ilaveten, Sorumluluk için ayrıca, meydana gelen neticenin faile objektif olarak isnat edilebilmesi de gerekir.*)

Faile Göre Suçlar:

- **Genel Suçlar:** Fiil yeteneğine sahip her gerçek kişi tarafından işlenebilen suçlar
 - Kasten yaralama
 - Yağma
 - Hırsızlık
 - **Örnek:** Postacı A, kendisine teslim edilen mektubun içindeki parayı alır ◀ 2015 ▶
- **Özgü Suçlar:** Kanundaki tanıma göre belli faillik özelliği taşıyan kişilerin işleyebileceği suçlar ◀ 2018 ▶
 - **Örnekler:**
 - Güveni kötüye kullanma
 - **Örnek:** Kamu görevlisi tarafından zimmete para geçirilmesi ◀ 2014,2015 ▶
 - Otobüs terminalinde emanet eşya bölümünde çalışan X'in, kendisine emanet edilen valizin varlığını inkar etmesi ◀ 2014 ▶
 - Görevi kötüye kullanma (ancak kamu görevlisi tarafından işlenebilir)
 - **Gerçek Özgü Suçlar:** sadece özel faillik vasfını taşıyanlar tarafından işlenebilen suçlar
 - **Örnekler:**
 - İşkence
 - İrtikap [*Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar etmek -Kamu görevlisinin haksız tutum ve davranışları karşısında, kişinin haklı bir işinin gereği gibi, hiç veya en azından vaktinde görülmeyeceği endişesiyle, kendisini mecbur hissederek, kamu görevlisine veya yönlendireceği kişiye menfaat temin etmiş olması halinde, icbarın varlığı kabul edilir. TCK Md 250*] (sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilir)
 - **Görünüşte Özgü Suçlar:** Herkes tarafından işlenebilenancak nitelikli şeklininözel faillik vasfını taşıyanlar tarafından işlenebildiği suçlar
 - **Örnek:** "Özel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi

Suçun Konusu:üzerinde tipe uygun hareketin icra edildiği gerçek konu (kişi ya da şey)

- **Suçun Maddi konusu:** ◀ 2015 ▶
 >> Cisim olan şeyler maddi konudur.
 >> Tüzel kişiler maddi konu olamaz.
 >> İnsan hem fiziki hem psişik yönüyle maddi konu olabilir.
 >> Kural olarak sonucu olmayan suçlar, aynı zamanda maddi konusu da olmayan suçlardır.
- **Örnekler > Suç ve Bu Suçun Konusu:**
 - Kasten Öldürme --> kişinin hayatı
 - Zimmet --> zimmete geçirilen mal
 - Kasten yaralama --> Vücut bütünlüğü /Yaralanan kişinin vücudu)
 - Hakaret --> Kişinin şeref ve onuru
 - Hırsızlık --> Taşınır mal
 - Belgede sahtecilik --> Söz konusu belge

Hukuki değerler: toplum hayatı bakımından önem arz eden ve ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerler

- Kasten Öldürme --> Yaşama hakkı
- Zimmet --> toplumun kamu idaresinin dürüst bir şekilde işleyeceğine olan güveni

Suçun Konusunun Fiilden Etkilenişine Göre Suçlar

- **Zarar Suçları:** Suçun konusuna zarar verilmesinin arandığı hâller (çıkar kaybı dahil olumsuz kötü sonuç ve ziyan)
 - Öldürme
 - Yaralama
 - Mala zarar verme
 - Hırsızlık
 - Yağma
- **Tehlike Suçları:** işlenen fiille suçun kanuni tanımında gösterilen hareketin konusu bakımından bir tehlikeye sebebiyet verilmesi hâli (**zararın tehlikesi -tamamlanmış sayımları için korunan varlık veya menfaatin sadece tehdit edilmiş olması- yeterlidir**) ◀ 2015 ▶
 - **Soyut:** suçun kanuni tanımında yer alan hareketin işlenmesinin o suçun oluşması bakımından yeterli görüldüğü suç tipleri
 - Suç işlemeye tahrik (**Md 214/1**)
 - Suç ve suçluyu övme (**Md 215**)
 - Yalan tanıklık (**Md 272**)
 - Yalan yere yemin (**Md 275**)
 - Suçu bildirmeme (**Md 278**)
 - **Somut:** Fiilin işlenmesinin yanısırabu fiilin suçun konusu bakımından gerçekten bir tehlikeye sebebiyet verip vermediğinin araştırılması gerekir.
 - Radyasyon yayma (**Md 172**)
 - Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme (**Md 173**)
 - Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali (**Md 175**)
 - İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama (**Md 176**)
 - Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması (**Md 177**)
 - Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (**Md 179**)

Nitelikli Haller:

Suçun Nitelikli UNSURLARI: Bir suçun temel şekline ilave edilen ve cezanın artırılmasını veya indirilmesini gerektiren hâller

- Hırsızlığın gece vakti işlenmesi (**Md 143**): ceza artırımı
- Hırsızlıkla alınan malı bir süre kullanıp iade etmek (Md 146): Ceza indirimi

Nitelikli Hallerin Türleri:

- >> **Failin / Mağdurun Sıfatı:** Bazı nitelikli suçlar, belirli nitelikteki kişilerce işlenebilir: kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik yapması
- >> **Fail ile Mağdur Arasındaki İlişki:** Hırsızlık suçunun kamu malına karşı yapılması
- >> **Fiilin işlendiği yer ve zaman:** Yağma suçunun konut veya işyerinde işlenmesi
- >> **Fiilin işleniş şekli:** Bazı suçların basın yayın yoluyla işlenmesi
- >> **Fiilin işlenişinde güdülen amaç:** bir suçu gizlemek için kasten adam öldürmek, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakmanın cinsel amaçla işlenmesi

ÜNİTE 3: Tipikliğin Manevi Unsurları

Tipikliğin manevi unsuru: kişi ile işlediği fiil arasındaki manevi bağ: kural olarak **kasıt** ve istisnai olarak **taksir**

- Kişi ile gerçekleştirdiği davranış arasında manevi bir bağ yoksa bu davranış fiil niteliği taşımaz (**TCK Md 21:** Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır, açıkça ve ayrıca belirtilmedikçe taksirli hareketler cezalandırılmaz)

Kast: suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerak gerçekleştirilmesi (**Kurucu unsurlar**) ◀ 2015, 2018 ▶

- **Kastın Unsurları (Kapsamı):** Suçun maddi unsurlarıdır (*fiil, fail, mağdur, suçun konusu*). Kast, suçun yazılı olmayan unsurlarını (nedensellik bağı) da kapsar. ◀ 2016, 2017 ▶ ◀ 2018 ▶

>> **Kast bir kusur şekli değildir:** Bir fiilin kasten işlenmiş olması failin kusurlu olduğu anlamına gelmeyebilir. Örneğin, zorunluluk hâlinde işlenen fiil kasten işlenen haksızlığı oluşturmakla birlikte, kusuru olmaması nedeniyle faili cezalandırılmamaktadır. Kusurun yokluğu, fiilin hukuka aykırılığını değil, sadece failin cezalandırılmasını engeller ("**kusursuz ceza olmaz**" ilkesi)

Örnek: Dağda donmamak için dağ evinin kapısını kırarak içeri giren kişinin fiili bakımından kast mevcuttur ve hukuka aykırılık vardır (haksızlığın unsurları oluşmuştur) bu sebeple zararın tazmininden sorumludur ancak zorunluluk hali dolayısıyla (irade oluşum şartları bakımından) kusuru bulunmamaktadır.

>> Kusur, suç teşkil eden fiilin bir unsuru değildir.

>> Fiilin hukuka aykırılığı bilinci kastın kapsamında değildir (**Md 30/4**)

>> Doğrudan tipiklik kapsamında yer almayan unsurlar kastın konusunu oluşturmazlar. (**Örnek:** objektif cezalandırılabilirlik şartlarının arandığı suçlarda - görevi kötüye kullanma gibi- , bu şartın gerçekleştiğinin bilinip bilinmemesi, kast bakımından önemli değildir)

>> ceza muhakemesi şartlarının da (suçun takibinin izne, şikâyete, süreye bağlı olması gibi) fail tarafından bilinmesi önemli değildir.

>> Kast, **fiilin icra edilmeye başlandığı anda** değerlendirilmelidir.

Suçlarda bilinmesi gereken unsurlar

- Fiil
- Suçun konusu
- Fiilin neticesi

Failin işlediği suçun maddi unsurları hakkındaki bilgisinin derecesine göre

- **Doğrudan Kast:** failin, suçun bütün maddi unsurları hakkındaki bilgisi tamdır, kesindir. ◀ 2017 ▶
 - **Örnek:** A'nın karanlıkta hasmı B zannettiği C'ye nişan alarak ateş etmesi ve C'yi öldürmesi (Kasten öldürme suçu işlenmiştir) ◀ 2016 ▶ ◀ 2016, 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016, 2017 ▶
- **Olası Kast:** kişinin suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hali ◀ 2016 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2018 ▶

- Fiilin sebebiyet verebileceği neticenin gerçekleşmesinin **kabullenilmesi** veya **kayıtsız kalınması** ya da **katlanılması**
- **Örnek:** Bir kişiyi silahla öldürecek kişinin, yanındaki diğer kişileri de öldürebilme ihtimali olduğunu bilerek ateş etmesi halinde, yanındaki kişi yaralanırsa asıl kişi için **doğrudan kast**, yaraladığı kişi için **olası kast** söz konusudur.
- TCK, olası kast halinde ceza indirimi öngörür.

Taksir: bir kimsenin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmak suretiyle istemediği ve fakat öngörülebilir bir neticeyi gerçekleştirmesi

- İstisnai suçtur. (**Md 22: Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hâllerde cezalandırılır**)
 - Kastın bulunmadığı hâllerde, failin taksirinin olup olmadığı ayrıca araştırılmalıdır.
 - Taksirli suçta kişi hukuken önem arz etmeyen şekilde davranmakla birlikte gereken özeni göstermediği için davranışı olması gerektiği gibi yönlendiremeyerek hukukun önem arz eden neticelerin ortaya çıkmasına sebep olur.
 - **Örnek:** Trafikte araç kullanırken cep telefonu ile görüşmek sebebiyle dikkatin dağılması ve bir yayaya çarpması
 - **Bilinçsiz Taksir:** bir fiili özen yükümlülüğünün ihlali suretiyle gerçekleştirmek ve bunu yükümlülüklerine aykırı bir şekilde öngörmemek **◀ 2016 ▶ ◀ 2016, 2017, 2018 ▶ ◀ 2018 ▶**
 - **Örnek:** Otobanda yayanın çıkmayacağına güvenip (böyle bir durumun gerçekleşmesini öngöremeyip) önündeki aracın önünden aniden bir yayanın çıkması sebebiyle frene bastığı halde kazaya sebebiyet vermek (Bu örnekte yaya kendi taksirinin kurbanı olmuştur) >> Burada araç kullananın taksirli davranışı yoktur, yaya, kendi taksirinin kurbanı olmuştur
 - **Örnek:** Şehir içinde hız sınırını aşarak araç kullanan A, karşıdan karşıya geçmekte olan B'yi son anda fark eder ancak fren mesafesi yeterli olmadığından çarparak ölümüne neden olur. (Hız sınırını aşmasından dolayı gereken dikkat ve özen yükümlülüğünü göstermediğinden taksir vardır) **◀ 2017 ▶ ◀ 2016 ▶**
 - **Bilinçli Taksir:** Böyle bir fiilin gerçekleşmesini muhtemel görmekle beraber neticenin meydana gelmeyeceğine yükümlülüklerine aykırı olarak güven beslemek --> Ceza 1/3 - 1/2 oranında artırılır.
 - **Örnek:** Sollama yasağına rağmen her an kaza olabileceğini öngördüğü halde kendisine güvenip sollama yapmak ve kazaya sebep olmak
- **** **Bilinçli ve Bilinçsiz Taksir:** Bilinçli taksirde istenmeyen netice fiilen **öngörülürken**, bilinçsiz taksirde **öngörülememektedir**.
- **** **Olası Kast ve Bilinçli Taksir:** Her ikisinde de fail neticeyi öngörür ancak bilinçli taksirde öngörülen netice fail tarafından **istenmemektedir** fakat olası kastta öngörülen netice fail tarafından **kabullenilmektedir**. Yani olası kast hâlinde fail “**olursa olsun**” derken, bilinçli taksirde “**inşallah olmaz**” demektedir.

Taksirli Suçta Haksızlığın Maddi Unsurları:

- Objektif olarak emredilen özen yükümlülüğünün bir davranış ile ihlal edilmesi
- Bu davranışın neticeye sebebiyet vermesi
- Neticenin faile objektif isnat edilebilirliği
- Diğer Hususlar:
 - Suçun konusu
 - Fail
 - Mağdur
 - Nitelikli haller

>> **Subjektif unsurlar bulunmaz.** Bu sebeple maddi unsurların geçerliliği halinde tipik haksızlığın olduğu kabul edilir. Bu da (fiili hukuka uygun hale getiren bir nedenin bulunmaması halinde) hukuka aykırılığa karinedir.

>> Netice ile failin dikkat ve özen yükümlülüğü arasında **nedensellik bağı** bulunmalıdır. Bu bağ mevcut ise "**gereken özen gösterilseydi dahi netice gerçekleşecekti**" şeklinde bir faraziye ile sorumluluktan kurtulmak mümkün değildir çünkü söz konusu bağ ile tipik neticenin **gerçekleşme riski yükseltilmiştir**.
>> Taksirli neticeli suçlarda **nedensellik bağına** ilaveten ayrıca neticenin faile **objektif olarak isnat edilebilmesi** gerekir.

- Taksirli neticeli suçlarda, neticenin meydana geldiği belirlendikten sonra, onun meydana gelmesinin öngörülebilir olup olmadığı araştırılmalıdır.

>> Taksirle işlenen suçlarda, **teşebbüs** ve **iştirak** hükümleri uygulan(a)maz.

- "birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir" (**TCK Md22/5**)

>> **Kusur** yargısında bulunulabilmesi bakımından aranan ilk unsur, **failin yaşı** ve **akli sağlığına** bağlı olan kusur yeteneğidir. Kusur yeteneği olmayan bir kimse, taksir alanında da kusurlu hareket edemez. Ancak belli şartlar halinde güvenlik tedbirleri uygulanabilir.

>> Kusur tespitinde, kasten işlenen suçlardakinden farklı olarak, şunlara bakılır:

- Kişisel olarak yapabilirlik kabiliyeti
- özene uygun davranışın failden beklenebilirliği (Failin yaşı, sosyal durumu, bilgi düzeyi, algılama seviyesi, kişisel yetenekleri, tecrübesi ve içinde bulunduğu şartlar)

>> **TCK Md 4:** "**Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir**"

Taksirde Şahsi Cezasızlık:

- münhasıran failin **kişisel ve ailevi durumu** bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede **mağdur** olmasına yol açmışsa ceza verilmeyecektir. (**Dikkat: Hem kişisel hem ailevi mağduriyet neticesi oluşmalıdır**) Bilinçli taksirde bu durumda ceza 1/6 - 1/2 oranında indirilir.
 - **Örnek:** Hatalı sollama nedeniyle kaza yapan babanın, kazada eşi ve çocuklarını kaybetmesi
 - Aynı durum, kişinin çok sevdiği arkadaşının ölümüne sebebiyet vermişse bu durum uygulanamaz (Yukarıdaki "VE" şartı gerçekleşmemiştir)

Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suç/Hal (Karma Suç): Kastın ve taksirin bileşiminden oluşan suç

- Bir failin kastedilenden daha ağır bir neticenin oluşmasına sebebiyet vermesi hali **◀ 2016, 2017, 2018 ▶**
- Ağır netice bakımından failin taksirinin varlığı gerekir.
- **Örnek:** "Cinsel saldırı sonucunda mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunacaktır" (**Md.102/5**).
- Ortaya çıkabilecek ağır netice fail tarafından biliniyor veya öngörülebilir nitelikte ise **kast-kast kombinasyonu** gerçekleşir.

Kast-Kast Kombinasyonu: A, B'ye sopayla saldırarak doğrudan koluna vurur ve kol kırılır. (Kasten yaralama ve kasten ağır neticeye sebebiyet verme)

Kast-Taksir Kombinasyonu: A, B'nin burnunu kırmak için sert yumruk atar ama yumruk B'nin başına gelir ve beyin kanamasından B ölür (Kasten yaralama sonucu ölüme sebebiyet verme)

Hata (yanılma): kişinin düşündüğü ile gerçeğin birbirine uymaması

- **Kastı Ortadan Kaldıran Hata:** Dış dünyaya ilişkin şartlara dair hata
 - suçun maddi unsurlarında hata [**fiil, fail, mağdur, suçun konusu**] (**Md 30/1**) **◀ 2018 ▶**
 - suçun nitelikli unsurlarında hata (**Md 30/2**)
 - hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarında hata (**Md 30/1, 3**)
 - hukuka uygunluk nedenlerinin sınırındaki yanılğı (**Md 27/1**).
- **Kusurluluğu Etkileyen Hata:**
 - Kusurluluğu ortadan kaldırır veya azaltan sebeplerin maddi şartlarında hata (**Md 30/3**)
 - haksızlık yanılğı (yasak hatası) (**Md 30/4**)

- **Örnek:** Polis memuru, ustaca düzenlenmiş sahte bir yakalama müzekkeresine dayanarak bir kimseyi yakalamıştır >> Fiili Hata >> Sorumluluk söz konusu değildir. ◀ 2015 ▶

Tipiklik Yanılgısı: **TCK Md 30** - Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.

Unsur Yanılgısı / Fiili Hata: somut olayda suçun maddi unsurlarına [*suçun konusu, fail ve mağdurun özellikleri, fiil, netice ve nedensellik bağı*] ilişkin bilgisizlik, eksik veya yanlış tasavvur

- Kastın kalkabilmesi için "failin zihninden geçirdikleri gerçeğe uygun olsaydı işlediği fiil suç teşkil etmeyecekti" diyebilmeliyiz.
- **Örnekler:**
 - **Suçun Konusu üzerinde Hata:** Bir avcı, çalılığın arkasındaki cisme tavşan olduğu düşüncesiyle ateş eder, ancak arkadaşı olan diğer avcıyı vurur. (Ancak fail yeterince dikkat etseydi oradaki varlığın insan olduğunu fark edebilirdi diyebiliyorsa, fail taksirle adam öldürmekle suçlanır) ◀ 2016, 2017, 2018 ▶
 - **Fiil üzerinde Hata:** Fail, boş olduğuna inandığı silahla, yanlışlıkla ateş ederek bir kişinin ölümüne sebebiyet vermiş olabilir.

Kastı Kaldırmayan Unsur Yanılgısı: Şahista hata

- **Örnek:** Failin A'yı kaçırmak isterken yanlışlıkla B'yi kaçırmaması >> Kastı kaldırmaz. Burada B =failin babası ise suçun nitelikli halinin oluşması bakımından düşülen hata dikkate alınır.

Yasak Hatası (Haksızlık Yanılgısı) (TCK Md 30/4)

- (Tereddütsüz Meşru sanarak, kasten suç işleme: failin haksızlığın maddiyatına ilişkin bilgisi tamdır, buna karşılık o hareketine izin verilmediğini bilmemektedir. >> Tereddüt varsa işi bilenden yardım alması, kaçınılabilirlik olduğunu gösterir.
 - Fail yasak normun varlığından haberdar olmayabilir ya da yanlış yorumlayabilir. Ya da fail yasak normu gözden kaçırarak, hukuken izin verilen bir davranışı gerçekleştirdiğini düşünebilir (**Mutlak / Doğrudan Haksızlık Yanılgısı**)
 - Haksızlık yanılgısı, bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı veya sınırlarına ilişkin olarak da ortaya çıkabilir.
 - Failin ahlakî, dinî veya siyasi görüşleri nedeniyle fiili doğru sanması bu kapsama girmez.
 - Kişi gerçekleştirdiği fiilin hukuken onaylanan bir davranış olduğunu sanmaktadır, fakat gerçekte fiili hukuken tasvip edilmemektedir.
 - Unsur hatası bir algılama hatası olduğu halde; yasak hatası bir değerlendirme hatasıdır. (Yargıtay 16 Ceza Da. 2019/1474)
 - Hata kaçınılabilir ise kusurluluk kalkmaz ve kasten işlenen suçtan dolayı ceza alınır.
 - **Örnek:** resmî mercilerin veya idarenin yanıltıcı hareketi nedeniyle suç teşkil eden hareketin yapılması (Yargıtay kararı, 26.04.1997, E. 1997/1530, K. 1977/1451)
- >> Fail suçun nitelikli hallerin gerçekleştiğine ilişkin hataya düşerse, bu hatasından yararlanır.
- Örneğin öldürdüğü kişinin gebe olduğunu bilmeyen fail, kasten adam öldürme suçunun temel şeklienden dolayı cezalandırılır, nitelikli hal faile yüklenemez.
- >> Fail nitelikli hal bulunmamasına rağmen bulunduğu yönünde hataya düşerse hatasından yararlanır.
- Fail babasını öldürdüğünü düşünerek yanlışlıkla başkasını öldürürse hatasından yararlanır ve gerçekleşen duruma göre cezalandırılır.

ÜNİTE 4:Hukuka Aykırılık

Suç teşkil eden bir haksızlıktan söz edilebilmesi için:

1. Fiil ile tipikliğin (maddi ve manevi) unsurlarının gerçekleşmesi gerekir (*İşlenen fiil ile bir suçun kanuni tanımındaki maddi ve manevi unsurların gerçekleştirildiğinin belirlenmesi*).
2. Fiil hukuka aykırı olmalıdır. --> Tipiklik, hukuka aykırılığa karinedir. Ancak bu karine, fiilin bütün hukuk düzeni göz önünde bulundurularak yapılacak bir değerlendirmeye göre, bir *hukuka uygunluk nedeni* çerçevesinde işlendiğinin belirlenmesi hâlinde geçerliliğini kaybeder.

- **Hukuka Uygunluk Nedenleri**

- **Görevin ifası (Md. 24/1) ◀ 2016, 2017(2 soru), 2018 ▶**

- **TCK Md 278,278, 280:** İhbar yükümlülüğü
- **TCK Md 276, CMK Md 62:** Bilirkişilik görevi
- **TCK Md 256:** Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisi
- **CMK Md 119:** Arama Kararı
- **PSVK Md 13:** Şüpheli veya sanığı yakalama, tutuklama
- **CMK Md 146:** Zorla Getirme
- **CMK Md 129:** Postada el koyma
- **CMK Md 135:** İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması

** Sınırın aşılması halinde **TCK Md 27**

** Hata hallerinde **TCK Md 30**

- **Meşru savunma (Md. 25/1) ◀ 2016, 2017, 2018 (2 soru) ▶ ◀ 2017 ▶**

- Saldırıya İlişkin Şartlar

- Maddi nitelikte bir saldırı var olmalı (hakaret: maddi nitelikte bir saldırı değildir)
- Saldırı haksız olmalıdır
- Saldırı mevcut olmalıveya gerçekleşmesi ya da tekrarı kesin olmalıdır
 - Saldırımı tamamlayıp kaçan bir kişinin ardından ateş etmek meşru savunma olamaz.
 - Henüz başlamamış ya da gelecekteki muhtemel bir saldırıya karşı meşru savunma yapılamaz.
- Saldırı bir insandan kaynaklanmalıdır.Ancak saldırıda bulunan kişinin kusur yeteneğine sahip olması gerekli değildir.
- Saldırı kişilere ait herhangi bir hakka yönelik olmalıdır (Kamu düzeninin genel ihlaline yönelik fiiller hariçtir)

- Savunmaya İlişkin Şartlar

- **Savunma zorunluluğu**
- **Orantılılık:** Savunmadakullanılan araç saldırıyı uzaklaştırmaya yetecek ölçüde kullanılmalıdır.
 - Bununla birlikte, meşrusavunmadasavunmanınölçüsükişinin içinde bulunduğu korku, heyecan ve telaştan dolayı aşılmışsa, faile kusuru bulunmadığından dolayı ceza verilmeyecektir (**Md 27/2**)

- **Maddi Şartlar:** Meşru savunma hukuka uygunluk nedeninin maddi şartlarıgerçekleşmiş olmalı

** Sınırın aşılması halinde **TCK Md 27/1**

- **Örnekler:**

- Özgürlüğü kısıtlanan mağdurun, özgürlüğüne kavuşmak için bulunduğu yerin kapısını kırarak kaçması
- A'nın B'ye ateş ederek vurmak üzere olduğunu gören C'nin A'ya vurarak ateş etmesini engellemesi

- A yolda yürürken B'nin C tarafından dövülmekte olduğunu görür. C'yi engellemek için iter ve C bu sırada hafif yaralanır.
- A yolda yürürken B'nin çantasının C tarafından çalındığını görür. C'yi yakalamak üzere arkasından koşar ve C'yi yakalayarak çağırdığı kolluk görevlileri gelinceye kadar hareketsiz bırakır. ◀ 2016 ▶

>> Haksız tahrik sebebiyle saldıran kişiye karşı da meşru savunma yapılabilir.

>> Savunmada hataya düşme ya da hedefte sapma gibi nedenlerle savunma sonucundan üçüncü kişiler de etkilenmiş ise, bu kişiler bakımından meşru savunmanın varlığı kabul edilemez.

- **Hakkın kullanılması (Md 26/1) ◀ 2018 ▶**
 - Hakkını kullanan kişinin fiili, başkalarının zarar görmesine neden olsa bile, hukuk düzeni hakkın kullanılmasını üstün tutmak zorundadır
 - **Şartlar:**
 - Doğrudan kullanılabilen subjektif bir hakkın bulunması
 - Kişinin bu hakkını tanınma sebebinin sınırları içinde kullanması,
 - Hakkın kullanılması ile işlenen ve tipe uygun olan fiil arasında nedensellik bağının bulunması
 - **Örnek Haklar:**
 - hakaret suçuyla bağlantılı olarak isnadın ispatı **(Md 127 ve 128, AY Md 39) >> "Isnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması halinde kişiye ceza verilmez. Bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde, isnat ispatlanmış sayılır."** >> Kişiyi "bu adam hırsızın teki" denilmesive söz konusu kişi hakkında hırsızlık suçu bakımından kesinleşmiş hüküm olması halinde bu hakareten dolayı ceza verilmez.
 - iddia ve savunma dokunulmazlığı **(AY Md 36)**
 - haber verme hakkı ve düşünce özgürlüğü **(AY Md 26)**
 - **Örnek:** Mahkemedeki savunması sırasında sanığın, aleyhine yalan beyanda bulunan tanığın yalan söyleyen bir yalancı olduğunu ifade etmesi ◀ 2018 ▶
- **İlgilinin rızası (Md. 26/2) ◀ 2016, 2017, 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017,2018 ▶**
 - **Md 26/2:** "Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez."
 - **Tipikliği kaldıran rıza:** Suçun kanuni tanımında kişinin rızasının yokluğunun arandığı hâller
 - **Hukuka aykırılığı kaldıran rıza:** Suçun kanuni tanımında açıkça yer almayan rıza
 - **Rızanın Hukuka Uygunluk Nedeni Oluşturabilmesi için Şartlar:**
 - kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunulabileceği bir hak bakımından rıza verilebilir
 - **Yaşama hakkı** bu gruba girmediğinden **ötanazi** fiili hukuka uygun hale gelemeyecektir.
 - **Şeref ve haysiyet** üzerinde de kişinin mutlak hakkı yoktur.
 - **Bedenin bütünlüğüne** ağır zarar verecek fillerde rıza geçerli değildir.
 - Kendisini **esarete ve köleliğe** maruz bırakan fillere rıza gösteremez.
 - **Cinsel özgürlüğü**nden tamamen vazgeçmesi kabul edilemez.

- Genelde takibi şikayete bağlı suçlar bakımından rıza aranabilir. Ancak:
 - Takibi şikayete bağlı bulunmayan bazı suçlarda rıza yeterlidir (kasten adam yaralama)
 - Takibi şikayete bağlı olmakla birlikte rızanın geçersiz olacağı durumlar da vardır (Reşit olmayanla cinsel ilişkiye girme)
- Beyanda bulunan kişinin, rızaya ehil olması gerekir (anlama kabiliyeti)
 - Kural olarak, her ayırt etme yeteneği bulunan kişi rıza açıklamasında bulunabilir. Ancak, kanun mağdurun yaşından özel olarak söz etmişse, bu yaştan küçük olanların rızası hukuken geçerli değildir
 - **Örnek:** Onsekiz yaşını doldurmamış çocukların cinsel haklar üzerindeki rıza açıklamaları geçersizdir.
 - Rıza beyanı açık veya örtülü, yazılı ya da sözlü olabilir.
- İlgili (suçtan önce veya suçun icrası anında) rıza beyanında bulunmuş olmalıdır.
 - Rıza, yanıltma, korkutma, hile ve şaka yolu ile açıklanmışsa, geçerli değildir.
 - Büyük cerrahi müdahalelerde yazılı rıza açıklaması gerekir.
- Diğer özel hukuka uygunluk nedenleri:
 - Örneğin hakaret suçu bakımından:
 - **TCK Md 127:** isnadın ispatı
 - **TCK Md 128:** iddia ve savunma dokunulmazlığı
- Fail bu fiili icra ettiği sırada ilgili hukuka uygunluk nedeninin maddi şartlarının varlığının bilinciyle hareket ediyor (hukuka uygunluk nedeninin kendisine tanımış olduğu yetki çerçevesinde fiili icra ediyor) olmalıdır.

>> Tipe uygunlukta sadece **Ceza Hukuku**, hukuka aykırılıkta **bütün hukuk düzeni** ele alınır.

>> Yapısında hukuka aykırılığa ayrıca yer veren suçların ancak, **doğrudan kastla** işlenebileceği kabul edilmektedir.

>> Objektif olarak gerçekleşen hukuka uygunluk nedeni, neticeli suçlarda failin **suça teşebbüsten** dolayı cezalandırılmasını sonuçlar.

>> Hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarında hata, işlemiş olduğu fiil bakımından **kastı kaldırır**. Ancak bu fiil **taksirli bir suçun oluşumuna** sebebiyet veriyorsa bundan dolayı sorumluluk söz konusudur.

>> Hukuka uygun bir fiilin muhatabı, bu fiile karşı hukuka uygunluk nedeninden yararlanamaz.

Hukuka Uygunluk Sebeplerinin Maddi Şartlarında Hata

>> hukuka uygunluk nedeninin maddi şartları hakkındaki bilgi kasta dâhildir. Yani bir hukuka uygunluk nedeninin maddi şartları oluşmadığı hâlde, bu şartların gerçekleştiği inancıyla hareket eden kişinin, işlediği fiille bir **haksızlığı gerçekleştirme kastıyla hareket ettiği söylenemez**.

>> Ancak hataya düşmek konusunda **taksiri varsa** ve **işlenen suçun taksirli şekli de kanunda cezalandırılıyorsa**, fail bu suçtan dolayı cezalandırılabilir.

>> Hukuka uygunluk nedenlerinin maddi şartlarının fail tarafından bilinmemesi durumunda, objektif olarak gerçekleşen hukuka uygunluk nedeni, **neticeli suçlarda** (*neticenin ifade ettiği haksızlığı ortadan kaldırdığından, fail sadece işlediği fiilin ifade ettiği haksızlıkla isnat edilerek*) failin **suça teşebbüsten** dolayı cezalandırılmasını sonuçlar.

Sınırın Aşılması

TCK Md 27:

"(1) Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması hâlinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın **altıda birinden üçte birine kadar indirilerek** hükmolunur.

(2) Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir **heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez**" ◀ 2016 ▶ ◀ 2016, 2017 ▶ ◀ 2018 ▶

>> Maddenin 2. fıkrası, haksızlık değil, ancak kusurluluk üzerinde etkili olan bir husustur.

>> Yanılgı varsa sadece kasıt ortadan kalkar. Sınır aşımı halinde taksir hususları değerlendirilir.

>> Madde 27/1, **kast olmadığı durumlarda uygulanır.**

>> Sınırı aşma örnekleri:

- Meşrusavunmada, savunmanın ölçüsünü aşmak
- ilgilinin rızasız olarak kapsama dışına çıkmak
- görevin ifasında görevin (görevlendirmenin) sınırını aşmak
- hakkın kullanılmasında yetkinin kapsamı dışına çıkmak,
- Sadece konut arama izni varken görevli memurun, alt katın da konuta dahil olduğunu düşünüp orayı da araması
- Zaman yönünden sınırın aşılması hallerinde ortada sınırı aşılabilecek bir hukuka uygunluk nedeni bulunmaz. Bu durum, maddi şartlarda hatayı ifade eder.

ÜNİTE 5: Kusurluluk

Fiil: Yönlendirici iradenin ürünü olan, belli bir amaca yönelen (ereksel/gai) ve dış dünyada meydana gelen insan davranışları

Kusur: İşlediği haksızlıktan dolayı fail hakkında kınama yargısında bulunulabilmesi (Kınamanın sebebi, failin norma uygun davranabilecek, hukuka uygun hareket edebilecek durumda olmasına rağmen, hukuka aykırı davranış tercih etmesidir)

Kusur Yeteneği: Kişinin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama (**algılama yeteneği**) ve davranışlarını bu doğrultuda yönlendirme (**irade yeteneği**) kabiliyetidir. ◀ 2016, 2017 ▶

Algılama Yeteneği: İnsanın kendi varlığının bilincinde olarak çevresindeki olguları gözlemleyebilme kabiliyeti (işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiği bilincine sahip olmak - fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını idrak edebilmek- >> **kusurluluk**) ◀ 2018 ▶ ◀ 2018 ▶

İrade Yeteneği: Kişinin somut olayda davranışlarını hukukun gereklerine göre yönlendirebilme yeteneği >> **kusurluluk** ◀ 2017 ▶ ◀ 2016, 2017, 2018 ▶ ◀ 2018 ▶

Haksızlık Bilinci: İnsanın, çevresindeki olaylara ilişkin gözlemlerinden sonuç çıkarırken, yükümlülüklerinin ve bunlara aykırı davranması hâlinde sorumlu tutulacağı bilinciyle hareket etmesi

>> **fiil** olmaksızın haksızlık olmaz >> **haksızlık** olmaksızın kusur olmaz >> **kusur** olmaksızın **ceza** olmaz

>> Ceza hukukunun dikkate aldığı kusur hukuki kusurdur, **ahlaki kusur değildir.**

>> Kişi kusur yeteneğine sahip olmalı ve kusurluluğu etkileyen bir hâl nedeniyle kusur yeteneği etkilenmemiş olmalı

>> Tipiklik ve hukuka aykırılık (failden bağımsız olarak sadece fiil açısından) incelendikten sonra kusur incelemesine geçilir.

- Kast ve taksir, fiilin ifade ettiği haksızlığın bir unsurudur.

>> Kusur safhasında, işlenen fiil fail bakımından değerlendirilir.

- Kusur, failin haksızlık teşkil eden fiili hakkındaki değer yargısını ifade etmektedir.

>> **Hareketin ve neticenin** ifade ettiği değersizlik **haksızlığın** esasını, **zihniyetin** değersizliği ise **kusurun** esasını oluşturur.

>> **Güvenlik tedbiri** niteliğindeki diğer ceza hukuku yaptırımlarının uygulanabilirliği **kusura bağlı** değildir.

Kusurun Unsurları

- Kişi fiili işlediği sırada kusur yeteneğine sahip olmalıdır.
- **irade:** irade, davranış normlarının anlam içeriğinin bilinmesini, bunların bilincinde olunmasını gerektirmektedir.

Kusurluluğu Etkileyen Haller ◀ 2016,2017, 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017,2018 ▶ ◀ 2018 ▶

- Hukuka aykırı ve fakat **bağlayıcı bir emrin** yerine getirilmesi (**Md 24/2-4**)

AY Md 137/1: *Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kamu görevlileri üstünden aldığı emri, yönetmelik, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, bu emri yerine getirmeyen ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, buna rağmen, amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu hâlde emri yerine getiren sorumlu olmaz.*

Bağlayıcı gayri meşru emir: Amirin verdiği emir hukuka aykırı olmasına rağmen devlete ait faaliyetlerin aksamadan ve disiplin içinde yürütülebilmesi için memuru bu emrin gereğini yerine getirme mecburiyetinde bırakan ve hatta kimi durumlarda emir hukuka aykırı olmasına rağmen bunun yazılı olarak verilmesini dahi engelleyen hâller

- Ancak, ast kendisine verilen emrin hukuka uygun olup olmadığını (kanun tarafından engellenmedikçe - **TCK Md 24/4**) kontrol etmek yükümlülüğü altındadır. Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. (**AY Md 137/2 ve TCK Md 24/3**) --> Emri veren: azmettiren, yerine getiren: fail

- **Zorunluluk** hâli dolayısıyla kişinin **irade yeteneğinin** etkilenmesi (**Md. 25/2, 92, 99, 147**) ◀ 2017, 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017,2018 ▶

"Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faille ceza verilmeyiz."

- Bu fiil **meşru** sayılmaz ancak **mazur** görülür.
- **Örnekler:** Soğuktan donmamak için başkasının kulübesine girmek, hasımları tarafından sopya ile kovalanırken başkasının evine pencereden girmek, açlıktan ölmek için ekmek çalmak, izdihamdan kurtulmaya çalışırken başkasını ezmek, doğum halinde annenin öleceği kesin iken doktorun anneyi kurtarmak için çocuğu düşürmesi, misafir kaldığı evde elinde sigarası ile uyuyakalıp yangına sebep olan kişinin, yangın çıkınca kurtulmak için kapıyı kırması, ◀ 2016 ▶ ◀ 2016 ▶

• Şartlar:

• Tehlikeye ilişkin şartlar:

- Tehlike ağır ve muhakkak olmalıdır.
- Tehlike kişiye veya başkasına ait bir hakka yönelik olmalıdır.
- Tehlikeye bilerek (öngörerek) sebebiyet verilmemiş olmalıdır.

• Korunmaya ilişkin şartlar:

- Tehlikeden başka bir suretle korunma olanağı bulunmamalıdır.
- Tehlike ile korunma arasında bir oran bulunmalıdır.

- Hukuka uygunluk nedenlerinden **meşru savunmanın** sınırının **heyecan, korku ve telaş** nedeniyle aşılması (**Md27/2**)

- Örnek: Failin saldırıyı yumrukla savuşturması mümkün iken panik, korku ve heyecandan dolayı silahına sarılarak ateş etmesi
- Saldırıdan kaynaklanan öfke ve gazabın etkisiyle sınırı aştığı hâllerde ise **haksız tahrik hükmü** uygulanır.
- **Cebir (şiddet suretiyle zorlama) ve tehdit** dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi **(Md 28)**
 - ◀ 2014 ▶
 - Suçu işleyen kişi, "dolaylı fail" olarak sorumlu tutulur. ▶ 2017 ▶
 - Cebirin **karşı konulamayacak** veya **kurtulamayacak** nitelikte olması gerekir.
 - Tehdidin **muhakkak** ve **ağır** olması gerekir.
 - **Cebir:** Zorlayıcı kuvvet- vis compulsiva- (şu anda hissedilen)
 - Kişiye karşı fiziki güç kullanmak suretiyle, onun veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zorlayıcı bir etki meydana getirilmesi söz konusudur.
 - **Örnek:** Bir kimsenin (**o anda**) kolunun arkaya kıvrılarak, bundan kurtulması için eline verilen taşı mağazanın vitrinine atmak zorunda bırakılması
 - **Örnek:** X'in hukuki bir ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla Y'ye tokat atması ▶ 2014 ▶
 - **Tehdit:** İleride meydana getirileceği beyan edilen kuvvet -vis absoluta-
 - Üzerinde cebir kullanılan kişinin iradesi tamamen ortadan kaldırılmaktadır.
 - Cebirden farklı olarak mağdur üzerinde fiziki (maddi) bir tesir icra edilmez.
 - Tehdidin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği failin iradesine bağlıdır. (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/97698>)
 - **Örnek:** A, noter olarak görev yapan B'nin oğlunu kaçıtır. Daha sonra B'yi arayarak kendisine bir arsanın satımı hususunda C'nin kendisini yetkilendirdiği vekâletnamesini hazırlamasını ister ve aksi takdirde (yapılmadığı zaman) oğlunu öldüreceğini söyler
- **Haksız tahrik** dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi **(Md 29)**
 - Haksız tahrik, kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında kalarak bir suç işlemesidir.
 - Kusur tamamen kalkmaz sadece azalır. Bu sebeple cezada indirim yapılır.
 - **Şartlar:**
 - Tahriki oluşturan fiil haksız olmalıdır.
 - Tahriki oluşturan haksız fiilin, ancak bir insan tarafından yapılması gerekir ise de bu insanın kusur yeteneğine sahip olması şart değildir.
 - Mutlaka haksız fiilin mağduru olmak gerekli değildir. (Sokakta çocuğa şiddet uyguladığını görüp öfkelenerek hakaret etmek)
 - Haksız fiil, failde hiddet veya şiddetli elem meydana getirmiş olmalıdır (*tahriki oluşturan haksız fiil ile failin psikolojik durumu arasında nedensellik bağı bulunmalıdır*).
 - Suç, hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında işlenmiş olmalıdır (*haksız fiilin meydana getirdiği elem ve öfke ile işlenen suç arasında nedensellik bağı bulunmalıdır*).
 - suçun işlendiği anda haksız fiilin oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisinin azalmış da olsa devam edip etmediği önemlidir.
 - Suç, tahrik teşkil eden haksız fiili gerçekleştiren kişiye karşı işlenmiş olmalıdır.
- Kusurluluğu etkileyen **hata hâlleri (Md 30/3-4)**
 - **Yasak Hatası (Haksızlık Yanılgısı):** Kişinin işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiğini bilmemesi
 - **Kusurluluğu Kaldıran veya Azaltan Nedenlerin Maddi Şartlarında Hata:** Kişi, kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan nedenlerden birinin şartları somut olayda gerçekleşmediği hâlde, şartların gerçekleştiği konusunda yanılgıya düşmektedir.
- **Yaş küçüklüğü (Md 31)**
 - Birinci Grup: 12 yaşını doldurmamış çocuklar
 - Yakalama, göz altına alma, tutuklama gibi koruyucu tedbirler alınamaz

- Kovuşturma yapılamaz
- İkinci Grup: 15 yaşını doldurmamış çocuklar
 - Soruşturma yürütülebilir ve dava açılabilir.
 - Kusur yeteneği her somut olay bakımından hakim tarafından incelenir
 - Kusur yeteneği bulunmuyorsa ceza verilmez ancak **çocuklara özgü güvenlik tedbirine hükmolunur.**
- Üçüncü Grup: 18 yaşını doldurmamış çocuklar
 - Kusur yeteneğine sahip olup olmadıkları araştırılmaz.
 - İrade yeteneğinin zayıf olduğu normatif olarak kabul edilmiştir.
- **Sağır ve dilsizlik (Md 33)**
 - 15 yaşını doldurmamış ise, 12 yaşını doldurmamış çocuklara dair hükümler uygulanır. **◀ 2016 ▶ ▶ 2018 ▶**
 - 18 yaşını doldurmamış ise, 15 yaşını doldurmamış çocuklara dair hükümler uygulanır. **◀ 2017 ▶ ▶ 2017 ▶ ▶ 2016,2017 ▶**
 - 21 yaşını doldurmamış ise, 18 yaşını doldurmamış çocuklara dair hükümler uygulanır.
 - Daha büyüklerin sağır-dilsizliği kusur yeteneğini etkiliyor ise, akıl hastalarına ilişkin hükümlere göre değerlendirilir.
- **Akıl hastalığı (Md 32)**

>> Kişinin maruz kaldığı akıl hastalığı, işlemiş olduğu somut fiil açısından;

 - 1- Bu fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğini ortadan kaldırır
 - 2- Bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğini ortadan kaldırır veya önemli ölçüde azaltır
 - 3- Bu fiille ilgili olarak algılama yeteneğini etkilememekle beraber, davranışlarını yönlendirme yeteneğini azaltmış olabilir.

>> (1) ve (2) için kişiye ceza verilmez. Kusurun tamamen kalktığı kabul edilir ve güvenlik tedbirine hükmedilir. **(Md 57)**

 - 15 yaşını doldurmamış ise çocuklara özgü güvenlik tedbiri uygulanır.
 - 15-18 yaş arası için, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri uygulanır.
- **Geçicenedenler, alkol ve uyuşturucu madde etkisinde olma (Md. 34)**

>> Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu maddenin etkisiyle kusur yeteneği ortadan kalkan veya önemli derecede azalan kişilerin ceza sorumluluğu yoktur **(Md 34)**

Kural olarak; failin işlediği fiilden dolayı sorumlu tutulabilmesi için fiilin icrası sırasında kusur yeteneğine sahip olması gerekir.

Sebebinde Serbest Hareket Kuramı (Actio Libera in Causa = ALIC): Failin kendi kasti veya taksirli hareketiyle kusur yeteneğini ortadan kaldırması ve bu durumda iken suç teşkil eden fiilin icrasına başlaması durumunda, suçun işlendiği anda kusur yeteneği olmamasına rağmen sorumlu tutulmasını sağlar.

>> **Örnek:** Arkadaşları tarafından, kendisi farkına varmadan ayanına uyuşturucu konulan ve kendini kaybeden birisinin kontrolsüz hareketler yaparken elindeki bıçağı farkına varmadan birisine saplayarak yaralanmasına sebep olması

Tasarlanmış Sarhoşluk - Cesaretlenmek için alkol alıp sonra kusur yeteneği ortadan kalktıktan sonra silahla hasmını öldüren kişi "**alic kuramı**" sayesinde cezalandırılır. **(Md 34/2)**

>> **Örnek:**

- i. Arkadaşlarıyla eğlenirken (kendi isteği ile) alkol alan ve bu nedenle kusur yeteneğini kaybeden A, bu sırada kızdığı birini öldürmek için bıçaklar. Ertesi gün olaya ilişkin pek bir şey hatırlamaz. **◀ 2018 ▶**
- ii. A, B'yi öldürmek istemektedir. Cesaret toplamak için tiner koklar ve uyuşuk halde iken B'ye ateş ederek öldürür. **◀ 2017 ▶ ▶ 2018 ▶**

>> Bu örneklerde kusur yeteneğini kaybetse bile kasten öldürme amacıyla bıçakladığı için "**kasten öldürmeden**" sorumlu olur.

Geçici Nedenler: İçinde bulunduğu durumun kişide geçici bir süre algılama veya davranışlarını yönlendirme yeteneğini ortadan kaldırması veya önemli derecede azaltmış olması

- Failin kastı veya taksiri bulunmamalıdır. ◀ 2017 ▶
- Geçici nedenin failin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğini ortadan kaldırmış olması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğini önemli ölçüde etkilemiş olması gerekir.
- **Geçici Nedenlere Örnekler:** İstemeyerek alkol veya uyuşturucu madde alma, uyku hâli, ateşli hastalık, zehirlenme, diyabet, gebelik sonrası ortaya çıkan psikozlar

Cezalandırılabilirliğin Diğer Şartları:

Kural olarak, bir kişinin cezalandırılabilmesi için haksızlığın unsurlarının gerçekleşmesi ve bunu gerçekleştiren kişinin kusurlu bulunması yeterlidir.

- **Objektif Cezalandırılabilme Şartları:** Kişinin işlemiş olduğu fiilden dolayı cezalandırılabilmesi için varlığı gerekli olan unsurlar (Bu unsurlar olmadan ceza verilemez)
 - **Örnek:** kamunun zararı, kişilerin mağduriyeti veya üçüncü kişilerin haksız kazanç sağlamasına yol açmadıkça, kamu görevlisi görevinin gereklerine aykırı davranmış olsa dahi, görevi kötüye kullanmadan (**TCK Md 257**) cezalandırılmayacaktır.
 - **Örnek:** Gıyapta hakaret suçunun (**TCK Md 125**) objektif cezalandırılabilme şartı, en az 3 kişiyle ihtilat ederek işlenmesidir.
 - **Örnek:** Mal ve hizmet satımından kaçınma suçu (**TCK Md 240**) için objektif cezalandırılabilme şartı, kamu için acil bir ihtiyacın ortaya çıkmasına neden olunmasıdır.
- **Şahsi Cezasızlık Sebepleri :** Suçun işlenmesi anında var olan ve failin cezalandırılmasına engel olan şahsa bağlı sebeplerdir. ◀ 2017 ▶
 - **Örnek:** **TCK Md 167:** mal varlığına karşı suçların belli akrabalar arasında işlenmesi şahsi cezasızlık sebebi olarak kabul edilmiştir. Buna göre, altsoy üstsoyuna karşı işlediği hırsızlıktan dolayı cezalandırılmayacaktır.
 - **Örnek:** **AY Md 83/1:** Milletvekillerinin yasama sorumsuzluğu
 - **Örnek:** İcrası tamamlanmamış suçlar bakımından, gönüllü vazgeçme
- **Cezayı Kaldıran Şahsi Sebepler:** Suçun işlenmesinin bulunmayan, ancak suç işlendikten sonra ortaya çıkan, kişiye hiç ceza verilmemesini veya kişinin daha az ceza almasını sağlayan sebeplerdir.
 - **Örnek:** **TCK Md 221 (Kamu Barışına Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık):** Etkin Pişmanlıktan yararlanma (*suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu ve yöneticiler hakkında cezaya hükmedilmez*)

ÜNİTE 6:Teşebbüs, İştirak ve İçtima

Suç Yolu: Suçun gerçekleştirildiği süreç

Teşebbüs: kişinin, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması ◀ 2015 (2 soru) ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017,2018 ▶

- Teşebbüs, kanuni tanımdaki unsurları tam gerçekleştirilmemiş olsa da doğrudan icrasına başlanarak kamu düzenini belli bir ölçüde bozmuş bir fiilin cezalandırılmasına imkân sağlamaktadırlar.
- Suçun maddi unsurlarından fiil veya netice yönünden tamamlanamamış olmalıdır. Bu sebeple teşebbüs aşamasında kalmış suç incelenirken "manevi unsur"lardan başlanmalıdır. Bu çerçevede

failin kastının hangi suçu işlemeye yönelik olduğuna, sonra da kastedilen bu suçun icrasına başlanıp başlanmadığına bakılır.

• **Şartları:**

- Kasten işlenen bir **suçun** ve bu suçu işlemeye yönelik **kastın varlığı**
- **İcra hareketi niteliğindeki fiillerin** gerçekleştirilmesi --> "işlenmek istenen suç tipiyle belirli bir yakınlık ve bağlantı içindeki hareketlerin yapılması": **Hazırlık hareketleri** ("**suç işlemek için örgüt kurmak**" gibi **kanunda açıkça tanımlanmadıkça**) bu **kapsamda değildir**.
 - **Örnek:** Hırsızlık yapmak amacıyla kapıyı açmaya çalışırken yakalanan kişi, **hırsızlığa teşebbüs** değil **mala zarar verme** ve **konut dokunulmazlığını ihlale teşebbüs** etmiş sayılır.
 - Hasmı öldürmek amacıyla silahı doğrultmak: teşebbüs
 - Hasmı öldürmek amacıyla zehir satın almak: Hazırlık hareketi
- Suçun icrasına yönelik **elverişli hareket**lerin gerçekleştirilmiş olması
 - Elverişlilik sadece kullanılan araç bakımından değil, suçun konusu da dâhil olmak üzere bütün unsurlar (failin sahip olduğu özel bilgi dahil) yönünden bulunmalıdır.
 - **Örnek:** Şeker hastası olduğu bilinen kişiye şeker yedirilmesi: kasten öldürme suçu bakımından elverişlilik bulunmaktadır.
 - Elverişsizlik ile elde olmayan sebeplerle suçun tamamlanamaması farklı hususlardır:
 - **Örnek:** Mağdura öldürülmek kastıyla silahla ateş edilmiş ancak aradaki kurşun geçirmez cam sebebiyle fail başarılı olamamıştır --> Hareket elverişlidir
 - **Örnek:** Hırsızlık için el sokulan cebin boş olması>> nispi elverişsizlik >> Fail hırsızlığa teşebbüsten cezalandırılmaz. (**İşlenemez Suç**)
- İcra hareketlerinin failin **elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması** veya fail tarafından icra hareketleri tamamlanmış olmasına rağmen **neticenin gerçekleştirilememesi**
 - "Sırf hareket suçları" bakımından, teşebbüs kanuni tarifteki icra hareketlerinin tamamlanması safhasına kadar söz konusu olur.
 - **Örnek:** Hakaret suçunun mektup vasıtasıyla iletilmesi fiilinde, mektup muhataba ulaşıncaya kadar teşebbüs söz konusudur.
 - Neticeli suçlarda:
 - Fail elverişli hareketlerle suçun icrasına başlar ama elinde olmayan sebeple sonuçlandıramaz:
 - **Örnek:** Failin silahı ile hedefe ateş etmesi ama failin üzerine 3. kişinin atlayarak kurşunun isabet etmesine engel olması hali
 - Fail elverişli hareketlerle suçun icra eder ve sonuçlandırır ama amaçladığı sonuca erişemez:
 - **Örnek:** Silahla adam öldürmek amacıyla ateş edilmiş ancak mağdur ölmeyip yaralanmıştır.

Teşebbüste Ceza:

- Teşebbüs hükümlerinin uygulanmasını sağlayan asli suç dikkate alınır.
- Suçun tamamlanmış şekline göre indirimli ceza uygulanır (**TCK Md 35/2**). [**İndirimlerin nasıl uygulandığına dair ÜNİTE-1'deki tablonun "Suça Teşebbüs" satırını inceleyiniz**]

Gönüllü Vazgeçme

- "**Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz**" (**TCK Md 36**) İcrası **tamamlanmamış** suçlar bakımından, gönüllü vazgeçme, cezayı kaldıran şahsi bir sebeptir.
 - **Örnek:** Failin mağduru silahıyla vurmak üzereyken, çocuklarını görüp acıyarak bu icradan vazgeçmesi
- Failin kendi rızası ve iradesiyle vazgeçmiş olması gerekir.

- **Örnek:** Mağdurun kaçması veya failin üzerine gökten taş düşmesi sebebiyle silahını ateşleyememiş ise, bu gönüllü vaz geçme sayılmaz.
- **Örnek:** Kullanılan maymuncuğun kilit içerisinde kırılması

Etkin Pişmanlık

Etkin Pişmanlık: Suçun tamamlanmasından sonra failin gönüllü olarak yol açtığı zararı veya sebebiyet verdiği neticeyi gidermeye yönelik olarak gerçekleştirdiği davranışlar

- **Örnek:** Suç bütün unsurlarıyla tamamlandıktan sonra örneğin çalınan eşyanın geri verilmesi veya kaçırılan kişinin serbest bırakılması hâllerinde, artık vazgeçme değil etkin pişmanlık söz konusudur

TCK 93: Vücut Dokunulmazlığına İlişkin Suçlar-Etkin Pişmanlık

TCK 110: Hürriyete karşı suçlar-Etkin Pişmanlık

TCK 168: Malvarlığına Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık

TCK 192: Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık

TCK 221-Kamu Barışına Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık

TCK 248: Zimmet-Etkin Pişmanlık

TCK 254: Rüşvet-Etkin Pişmanlık

TCK 269, 274, 293: Adliye Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık

- Genel hükümler bakımından ceza sorumluluğunu etkilemez.
 - **Örnek:** A, hasmını öldürmek için ona ateş eder. Ancak daha sonra pişmanlık duyarak onu hastaneye götürse de hasmı kurtulamaz ve ölür.(*Bu durumda kasten öldürmeden sorumludur ancak suç tamamlanmadan kendi iradesi ve gayreti ile pişmanlık duyarak hastaneye götürdüğü kişi ölmemiş olsa idi, gönüllü vazgeçme şartları gerçekleşmiş olacak ve sadece suçun gerçekleşen bölümü olan silahla kasten yaralama suçundan yargılanacak idi*) ◀ 2018 ▶
- TCK'nın genel hükümleri arasında yer almaz ◀ 2018 ▶
- TCK bazı özel hükümlerde, **Cezayı kaldıran** veya **cezada indirim** yapılmasını gerektiren şahsi sebebi oluşturmaktadır.

İştirak

Tek Failli Suçlar: Adam öldürme

Çok Failli Suçlar: Rüşvet, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ◀ 2018 ▶

İşlenemez Suç (Elverişsiz Teşebbüs): Suçun konusunun yokluğu sebebiyle suçun maddi unsurlarından birisinin bulunmaması nedeniyle suçtan söz edilemez.

Mutlak Elverişsizlik Örnekleri >> Suçun konusu, aracı veya hareket elverişli değildir

Örnek: A, parkta bankta oturan hasmının başına ateş eder. Sonrasında yapılan otopside, hasmının olaydan bir saat önce kalp krizi nedeniyle oturur vaziyette öldüğü belirlenir. >> (**Konuda Elverişsizlik**) Bu durumda A'nın herhangi bir cezai sorumluluğu yoktur.

◀ 2016,2018 ▶ ◀ 2018 ▶

Örnek: A, çocuk düşürücü etkisine inandığından 2 tablet aspirini B'ye içiriyor (**Araçta Elverişsizlik**)

Örnek:A, düşmanı olan B'nin ölmesi için büyü yapıyor ve beddua ediyor (**Harekette Elverişsizlik**)

Nispi Elverişsizlik Örnekleri >> Suçun meydana gelmemesi bir rastlantı sonucudur

Örnek: A, cüzdanı çalmak için elini B'nin cebine sokar ama cebi boş çıkar,

Örnek: Girilen evde çalınacak bir şey bulunmaması,

Örnek: açılan kasanın boş çıkması,...

Suçta İştirak: Kanunen ve nitelikleri gereği tek kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kişinin değişik şekillerdeki katılımıyla işlenmesine veya bir kişinin çok failli bir suçun icrasına fail sayılmayı gerektirmeyecek nitelikteki davranışlarla katılması ◀ 2014 ▶

- **Faillik:** fiile hâkim olmak, suçun oluşum sürecini yönlendirmek
 - Fiil Hakimiyeti:
 - Harekete Hakimiyet
 - İradeye Hakimiyet
 - Fonksiyonel Hakimiyet
- **Şeriklik:** Fiile hâkim olmadan yardımcı aktör olarak suçun işlenmesine yol açmak veya teşvik etmek ◀ 2018 ▶
 - Azmettirme
 - Yardım etme

Müstakil Faillik: Suçun kanuni tanımındaki fiilin bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017 ▶

Fail sayılanlar (Fail): Suça olan objektif katkısının önemine göre suçun oluşum sürecine hâkim olanlar (fiil hakimiyetine sahip olanlar) (TCK Md 37)

Fiil hâkimiyeti: gerçekleştirdiği katkıyla tipe uygun oluşum sürecini yönlendirmek (vakıaların seyrine hükmedebilmek)

- Harekete hâkimiyet: fiili bizzat gerçekleştiren, harekete hâkim olarak suçu icra eden kişide mevcuttur (**doğrudan fail**)
 - İradeye hâkimiyet: suç teşkil eden fiili başkası aracılığıyla işleyen, doğrudan hareket eden üstün irade ile yönlendiren arkadaki kişide bulunur (**dolaylı fail**) ◀ 2018 ▶ ◀ 2018 ▶
 - Dolaylı fail, araç durumundaki kişinin iradesi üzerindeki hâkimiyetini:
 - Bu kişideki bildiği veya sebebiyet verdiği bir noksandan veya durumdan faydalanarak karar ya da
 - Hataya düşürme/cebir/tehdit ile irade yeteneğini ortadan kaldırır (TCK Md 28) veya
 - Tehdit - **Örnek:** Şirketin ticari sırlarını içeren belgeleri temin etmemesi halinde kişinin evlilik dışı ilişkisine ait fotoğrafları yaymakla tehdit etmek
 - Hataya düşürme - **Örnek:** Uzağı iyi göremeyen B'ye A'nın ağaç kütüğü diye hasmına ateş ettirmesi (B kasten öldürmenin faili değildir ancak taksirli fiilinden dolayı sorumluluğu saklıdır)
 - Aracının kusur yeteneğinin bulunmamasından faydalanır.
 - **Örnek:** On yaşındaki bir çocuğa hırsızlık yaptırtmak, beş yaşındaki bir çocuğa silah verip, tetiği nasıl çekeceğini öğretmek hasmına ateş etmesini sağlamak ◀ 2016 ▶
 - **Örnek:** A, tam akıl hastası B'yi kandırıp C'nin evinden hırsızlık yaptırtır ◀ 2017 ▶
 - Fonksiyonel hâkimiyet:
 - suç teşkil eden fiili biriyle veya başkalarıyla müştereken gerçekleştirende bulunur (**müşterek faillik**)
 - **Örnek:** İşyerine soyanlar için gözcülük yapan kimse
 - Bir kısmına iştirak yeterlidir:
 - **Örnek:** Bir failin maymuncukla kapıyı açması diğerinin soygunu gerçekleştirmesi
 - Suçun işlendiği yerde olması şart değildir.
 - **Örnek:** Suça ilişkin talimatları telefonla vererek süreci koordine eden fail
- >> **Yanyana Faillik:** Dolaylı/Müşterek faillik ve şeriklikten farklı olarak failler, icra edilecek fiille ilgili olarak aralarında bilinçli ve iradi bir ilişki olmadan hareket ederler.

Örnek: A ile B'nin, ortak hasımlarını birbirlerinden haberdar olmadan, hasım bir meydanda yürürken aynı anda ateş ederek öldürmeleri

Fail sayılmayanlar (**şerik**): fiile hâkim olmadan yardımcı aktör olarak suçun işlenmesine yol açan veya teşvik eden (*Bir suçun işlenişine katılan, fakat gerçekleştirmiş olduğu katkıyla suçun kanuni tanımında yer alan fiil üzerinde hâkimiyet kuramayan*) kişi --> **Bağlılık Kuralı: (TCK Md 40)** Fail tarafından gerçekleştirilen haksızlığa katkı sağlayan fiili gerçekleştirir.

- **Azmettirme (TCK Md 38)** ◀ 2016,2017 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017,2018 ▶
 - **Azmettirme:** belli bir suçu işleme hususunda henüz bir fikri olmayan bir kişinin başkası tarafından bu suçu işlemeye karar verdirilmesi VEYA belli bir suçu işleme konusunda kararını vermiş bir kişiyi, planladığı suç yerine başka bir suç işleme konusunda karar değiştirtme hâli
 - **Örnek:** hırsızlık yapmayı planlayan bir kişinin dolandırıcılığa ikna edilmesi , kiralık katile para karşılığı hasmın öldürtülmesi,
 - Suçun icra tarzına ilişkin (zaman, yer ve araç) faildeki kararın şeriklerce değiştirilmesi, **azmettirme** değildir (*suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermiş ise manevi nitelikli yardım etmeye girer*).
 - **Şartları:**
 - Bir kişiye belli bir suçu işleme kararının verdirilmesi
 - Azmettirenin kasten hareket etmiş olması (olası kastla hareket etmesi yeterlidir)
 - Azmettirme kastı, işlenmesi istenen suçu da kapsmalıdır.
 - Azmettirenin kastı belli bir fiile ve suç işlemeye karar verdirilecek belli kişiye yönelik olmalıdır.
 - *[İndirimlerin nasıl uygulandığına dair ÜNİTE-1'deki tablonun "Azmettireni Belirleyen Fail" satırını inceleyiniz]*
 - **Yardım etme (TCK Md 39)**
 - Yardımın doğrudan suçun icrası sırasında bizzat gerçekleştirilmesi şart değildir.
 - **Şartları:**
 - Yardım etme niteliğindeki hareketlerin gerçekleştirilmesi
 - kasten hareket etmesi (olası kast yeterlidir)
 - kastı belli bir suça yönelik olmalıdır.
 - **Manevi nitelikli yardım şekilleri:**
 - Suç işlemeye teşvik etmek
 - Suç işleme kararını kuvvetlendirmek
 - Fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek
 - Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek
 - *[İndirimlerin nasıl uygulandığına dair ÜNİTE-1'deki tablonun "Suç İşlenmesine Yardım Etme" satırını inceleyiniz]*
- >> **Niteliksel Bağlılık Kuralı: (TCK md 40/1)** *İştirakten dolayı sorumluluk*'un doğumu için **kasten** ve **hukuka aykırı** işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir, ayrıca bu fiili işleyen kişinin kusurlu addedilmesi gerekli değildir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.
- **Örnek:** Üçüncü yaş grubundaki çocuk azmettirilmiş ise, kusur yeteneğinin tam anlamıyla gelişmemiş olduğu kabulüyle çocuk indirimden yararlanır ancak aynı indirimden azmettiren yararlanamaz.
- >> **Niceliksel Bağlılık Kuralı: (TCK md 40/3)** Suça iştirakten dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir. Yani:

- Haksızlığın unsurları gerçekleşmelidir.
- Tipik fiil işlenmelidir, ancak iştirak sorumluluğu için fiilin tamamlanması şart değildir.
- Asıl fiilin tamamlanması gerekli değil ise de en azından icrasına başlanmış olması (teşebbüs) gereklidir.
- Şerikler icrasına kasten katıldıkları fiile, kısacası azmettirdikleri veya yardım ettikleri esas fiile göre sorumlu tutulurlar
 - **Örnek:** A, B'nin kardeşi C'ye karşı işlemeyi düşündüğü kasten yaralama suçunda kullanması için ona silahını veriyor. A ile C kardeş olmadığı halde, Şerik-A'nın sorumluluğu, B-C kardeş ilişkisinden dolayı "kasten yaralamanın **nitelikli şeklinden**" olacaktır.

>> **Failliğin Şerikliğe göre Asliliği Prensibi:** Bir kişinin suçun işlenişine hem fail hem şerik olarak katıldığı hâllerde, sadece fail olarak sorumluluğu gündeme gelir.

>> Objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla gerçekleştirdikleri hareketle taksirli suçun kanuni tanımında belirtilen neticesini birlikte gerçekleştirenlerden her biri fail olarak sorumlu tutulur.

İÇTİMA

Gerçek İctima (Kural prensiptir): (TCK'da düzenlenmiş istisnai haller hariç) işlenen **her bir suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya** hükmedilir ve verilen her bir ceza bağımsızlığını korur. ("**Kaç fiil varsa o kadar suç, ne kadar suç varsa o kadar ceza vardır**" kuralı) **◀ 2016 ▶**

- **Zincirleme** şeklide işlenen suçlar **kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma** suçlarından ibaretse, zincirleme suç hükümleri değil gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır (**TCK Md 43/3**)

Suçların içtimai: Ortada birden çok suç bulunmasına ve dolayısıyla faile işlediği suçların sayısı kadar ceza verilmesi gerekmesine rağmen, faile tek ceza verilmesini öngören ceza hukuku kurumu

- Suçların içtimai, birden çok suç arasında çeşitli bağlama noktalarının varlığını gerektirir.
- **Bileşik suç (TCK Md. 42) :** Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suç
 - Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.
- **Zincirleme suç (TCK MD. 43) :** (Fiil çokluğu) bir suç işleme kararına bağlı olarak, **aynı mağdura karşı aynı suçun birden çok işlenmesi** **◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017,2018 ▶ ◀ 2018 ▶**
 - Aynı mağdura karşı birden fazla fiil ve birden fazla suç olması halinde tek suç kabul edilir ve ceza belli oranda arttırılır. *Arttırımın nasıl uygulandığına dair ÜNİTE-1'deki tablonun "Zincirleme Suç" satırını inceleyiniz]*
 - Kanunda gösterilen hâller dışında zincirleme suç kapsamına giren suçlar bağımsızlıklarını korurlar.
 - **Örnek:** Bir kişinin hırsızlık yapmak için girdiği evden eşyaları parça parça taşımak için bir çok kez ardı ardına eve girip eşyaları alıp arabasına götürmesi (aynı suçun icra hareketleri olduğu için) tek bir hukuki fiil iken, bir kişinin aynı eve farklı zamanlarda girerek hırsızlık yapması zincirleme suçtur.
 - Suçların bir kısmının teşebbüs derecesinde kalması halinde de (eğer en az birisi tamamlanmış ise) zincirleme suçtan bahsedilecektir.
 - **Şartları:**
 - **Objektif Şartlar**
 - **Birden çok fiilin bulunması**
 - bu fiillerin **aynı suçu** oluşturması (aynı suçun birden fazla defa işlenmesi) --> *bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır.*

- **Örnek:** Önce hırsızlık, sonra yağma sonra dolandırıcılık suçlarının işlenmesi zincirleme suç değildir. Bu durumda fail her bir suçtan ayrı ayrı cezalandırılır.
 - Aynı suçun farklı zamanlarda birden fazla işlenmesi
 - bu suçların aynı kişiye karşı işlenmesi
- >> Suçun mağduru belli bir kişi değil ancak topluma, devlete, millete karşı işlenmiş ise, zincirleme suç hükümleri uygulanır.
- **Subjektif Şart**
 - Birden çok suçun, bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi
 - Failin sonraki fiilleri öncekinin devamı niteliği taşıyorsa ve böylece failin tüm hareketleri arasında tek subjektif bağlantı varsa, aynı suç işleme kararının kabulü söz konusudur.
- **Fikri içtima (TCK Md. 44) : (Fiil tekliği) Birden çok farklı suç tek fiille** işlenmektedir. Fail, en ağır cezayı gerektiren suç ile cezalandırılır.
 - **Örnek:** Yağma - Mağduru korkutarak yağmalamak isteyen kişi silahını ateşlediğinde, kurşun üst katta oturan başka bir kişiyi yaralar (doğal anlamda ve hukuki anlamda tek fiil ile yağma suçu ve kasten adam yaralama suçlarının işlenmesi)
 - **Farklı neviden fikri içtima (TCK Md. 44)**, bir fiil ile birden fazla farklı suç işlenmiştir. Bu durumda fail her bir suç için ayrı ayrı değil, en fazla cezayı gerektiren suçtan cezalandırılır.
 - **Örnek:** Failin bir kişinin camını kırmak için atmış olduğu taşla aynı zamanda odada bulunan bir kişinin yaralanmasına da sebebiyet verdiği hâllerde farklı neviden fikri içtima (mala zarar verme ve kasten veya taksirle yaralama suçları)
 - **Aynı neviden fikri içtima (TCK Md 43/2)** tek fiille birden fazla kişiye karşı, farklı konularda, aynı suçun işlenmesidir.
 - **Örnek:** silahla yapılan tek atışla iki kişinin yaralanmasına veya ölümüne sebebiyet verildiği durum
 - **Örnek:** Birden fazla kişiyi bir yere kilitlemek, bir sözle birden fazla kişiye hakaret etmek, bir gazete ilanı ile birden fazla kişinin dolandırılması, **◀ 2016 ▶**
 - **Örnek:** Birden fazla kişinin müşterek maliki olduğu bir taşınıra karşı işlenen hırsızlık suçunda, suçun konusu tektir. Dolayısıyla fikri içtima şartları sağlanmamıştır.

>> **Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçları**, hem zincirleme suçta hem de fikri içtimada kapsam dışı tutulmuştur **(TCK Md 43/3)**. Dolayısıyla fail her bir suçtan ötürü ayrı ayrı cezalandırılır.

- **Örnek:** Bir kimse attığı tek kurşunla iki kişiyi birden öldürürse veya yaralarsa ya da tek bir tehditle birden çok kişinin malını alırsa ya da elektrik vererek aynı anda iki kişiye birden işkence ederse, mağdur sayısının suçun varlığı kabul edilecek ve her bir suçtan dolayı cezalandırılacaktır.

Fiil Tekliği: Tek fiili ile tek veya birden fazla suç işlenebilir. Tek hareketin olduğu durumlarda hukuken de tek hareket vardır. **Örnek:** Silahla tek el ateş ederek bir adamı yaralamak (Aynı neviden fikri içtima)

>> Kasten adam yaralama

- **Örnek:** Cama taş atarak içerdeki adamı yaralamak: *(Farklı neviden fikri içtima)*
 - >> Kasten mala zarar verme
 - >> Kasten yaralama

>> Bununla birlikte birden fazla hareket olan her durumda hukuken de birden çok hareket olduğu her zaman söylenemez.

- **Örnek:** Failin öldürmek amacıyla mağdurun bedeninin bir çok farklı yerini defalarca bıçaklaması, sonra suda boğması ve uçurumdan atması

Tek Fiil Çerçevesinde Suç Türleri:

>> Bir suçun **kanuni tanımında birden fazla hareketin tek hareket** olarak birbiriyle ilişkili olarak düzenlendiği hâllerde hukuki anlamda **tek fiilin** varlığından söz edilir. Buna uygun suç türleri:

- **Çok hareketli suçlar:** Birden fazla suç tek bir hukuki fiil doğurur:
 - **Örnek:** Yağma --> Cebir ve tehdit ile mal alınır. Birden fazla hareket sonucu (kanuni tanım sebebiyle) tek fiil oluşur.
 - **Örnek:** Özel belgede sahtecilik suçunun (m. 207) oluşabilmesi için failin hem sahte bir özel belge düzenlemesi, hem debu belgeyi kullanması gerekir. **◀ 2015 ▶**
- **Bileşik suçlar:**
 - **Örnek:** Yağma
- **Mütemadi (kesintisiz) suçlar:** çok uzun süren davranışların tek suç olarak kabul edildiği durumlar
 - **Örnek:** eziyet ve işkence (*İşkencede söz konusu davranışın sistematik olarak yapılması ve yapılan hareketlerin kişinin aşağılanmasına yol açacak boyuta ulaşması aranmaktadır*) yapmak, suç işlemek için örgüt kurmak
- **Seçimlik hareketli suçlar:** seçimlik hareketlerin birden fazlasının gerçekleştirilmesiyle işlenebilen suçlar
 - **Örnek:** Resmi belgede sahtecilik suçu; şu seçimlik hareketlerinden herhangi birisiyle işlenebilir:
 - gerçek belge üzerinde sahtecilik yaparak
 - resmi bir belgeyi sahte olarak düzenlenerek(resmi belgede fikri sahtecilik) **◀ 2014,2015 ▶**
 - sahte olduğu bilinen bir belgeyi kullanarak

>> Suçtipiningerçekleştirilmesibakımından **tek hareket yeterli olmasına rağmen**, somut olayda bunun için çok sayıda aynı (tekrarlayan) hareketin yapıldığı hâller de tipik hareket teklîğidir.

- **Örnek:** Kasten öldürme fiilinin, çok sayıda bıçak darbesi veya kurşunla işlenmesi hali (tüm darbeler tek hareket olarak nitelendirilir)

Görünüşte İçtima

- Görünüşte içtima hâlinde suçların çokluğu sadece görünüşte olup, gerçekte ortada fiile uygulanacak tek norm bulunmaktadır.
- Bir fiilin ihlal ettiği birden fazla ceza normundan birisinin uygulanması, fiilin haksızlık içeriğini karşılıyorsa, diğerlerinin uygulanmasından kaçınılacaktır.
- Özel norm-genel norm ilişkisinin bulunduğu hâllerde gündeme gelebilir.
 - Zimmetine para geçirme: Zimmet suçu & güveni kötüye kullanma suçu
 - Atatürk'ü temsil eden heykelin yıkılması: Mala zarar verme Suçu & Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar
- Asli norm-tali norm ilişkisinin bulunduğu hâllerde oluşabilir.
 - Bu gibi hallerde asli norm uygulanır.

ÜNİTE 7: Yaptırımlar ve Milletlerarası Ceza Hukuku

Ceza Hukuku Yaptırımlarının Türleri:

- **Ceza:** İşlediği suçtan dolayı **kusurlu bulunan**, yani işlediği fiilin haksızlık teşkil ettiği bilincine sahip olmasına rağmen, tercihini haksızlığı işlemekten yana kullanan kişiye uygulanabilen **yaptırım**
- **Güvenlik Tedbiri:** Bir **suç** işlemek suretiyle gösterilen **tehlikelilik** durumundan toplumun korunması veya toplumdaki kişinin korunması, yani kişinin ıslahı amacıyla uygulanan tedbirler

Cezanın Amacı: Kişinin hukuk kurallarına riayet eden, toplumun değerleriyle barışık, yani yeniden sosyalleşmiş bir kişi hâline gelmesi

Cezada Temel Prensipler:

- Kanunilik
- İnsanlık Onuru

Cezalar: (TCK Md 45)

- Hapis: Hükümlünün ceza infaz kurumuna kapatılarak özgürlüğünün kısıtlanması
 - **Süresiz** (müebbet)
 - **Ağırlaştırılmış müebbet** >> Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumlarında sıkı güvenlik rejimine göre çektirilen müebbet hapis
 - Hükümlü tek kişilik odada barındırılır
 - Günde **1 SAAT** açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır
 - Hükümlüyü sadece eşi, altsoyu, üstsoyu, kardeşleri ve vasisi **15 GÜN** aralıklarla ve günde bir saati geçmemek üzere ziyaret edebilir
 - Bu kişilere **15 GÜN**'de bir kez olmak ve süresi **15 DAKİKA**'yı geçmemek üzere telefon edebilir
 - Cezasının infazına hiçbir surette ara verilemez (**CGTİHK Md 25**).
 - **Müebbet**
 - **Sürelili** (kanunda aksi belirlenmedikçe en az **1 AY** - en çok **20 YIL**), **◀ 2018 ▶** Nitelikli hallerde en çok **30 YIL**
 - **Kısa süreli: 1 YIL** veya daha kısa süreli (**TCK Md. 49/2**)
 - **Uzun süreli: 1 YIL**'dan uzun süreli
- Adli Para Cezası

HAPİS CEZASININ SAKINCALARINI GİDERMEYE YÖNELİK KURUMLAR

Mahkumiyete Engel Olan Kurumlar:

>> Ön ödeme veya uzlaşmaya tabi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılan suçlarda, bu usuller uygulanmadan düzenlenen iddianameler, mahkeme tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına iade edilir (**CMK Md 174/1, c**).

- **Ön ödeme (TCK Md. 75):** Yalnızca adli para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı **3 AY**'ı aşmayan suçlarda, tebligattan sonraki **10 GÜN** içinde (Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebligat üzerine) **◀ 2015 ▶** soruşturma giderleri ve para cezasınıyatırılması halinde kamu davası açılmaz.
- **Uzlaşma (CMK Md 253):**
 - a) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar (*etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar hariç*),
 - b) şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, TCK'da yer alan;
 - kasten yaralama (üçüncü fıkrası hariç madde 86, madde 88),
 - taksirle yaralama (madde 89),
 - konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
 - çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234)
 - ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239)

- suçlarında uzlaştırma girişiminde bulunulur.
- Söz konusu suç, uzlaşma kapsamında olmayan bir suçla birleşmiş ise uzlaşma uygulanmaz.
- Uzlaşma sağlanır ve şüpheli edimini yerine getirirse dava açılmaz.
- **Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi (CMK Md. 171/3 vd.)** : Cumhuriyet savcısı, uzlaşma hükümleri saklı kalmak üzere, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olup üst sınırı **1 YIL** veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yeterli şüphenin varlığına rağmen, şüpheli aşağıdaki şartların hepsini yerine getirirse kamu davasının açılmasının **5 YIL** süreyle ertelenmesine karar verebilir.
 - 1) daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,
 - 2) yapılan soruşturmanın kamu davası açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,
 - 3) kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli veya toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,
 - 4) suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi,
- Şartların aranması bakımından istisnalar:
 - TCK 191: Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak
- Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlenmediği takdirde kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilir.
- Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.
- **Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması - HAGB (CMK Md. 231/5 vd.)** :
 - HAGB durumundakurulan hükmüm sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmaz.
 - Yargılama sonunda hükmolunan ceza, **2 YIL** veya daha az süreli hapis veya adli para cezası olmalıdır.
 - HAGB için aşağıdaki şartlar sağlanmış olmalıdır:
 - 1) sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması
 - 2) mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması
 - 3) suç işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi
 - 4) sanığın kabul etmesi
 - Bu kararın verilmesi hâlinde sanık **5 YIL** süreyle denetim süresine tabi tutulur.
 - Mahkeme kararıyla **1 YIL**'dan fazla olmamak üzere sanık hakkında denetimli serbestlik tedbiri olarak belli yükümlüklere tabi tutulmasına karar verilebilir.
 - Bu süre boyunca kasten yeni bir suç işlenmezse ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülükler yerine getirilirse hüküm kaldırılır, dava düşer. Bu süre boyunca dava derdest olmaya devam eder.

Hapis Cezasının İnfaz Kurumunda Yerine Getirilmesine Seçenek Kurumlar

- **Kısa Süreli Hapis Cezasının Seçenek Yaptırımlara Çevrilmesi** ◀ 2018 ▶
 - İki durum hariç bu kurumun uygulanması Hakim'in takdirine bağlıdır.

Daha önce hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmak koşuluyla;

 - a) mahkûm olunan **30 GÜN** ve daha az süreli hapis cezası ile
 - b) fiili işlediği tarihte 18 yaşını doldurmamış veya 65 yaşını bitirmiş bulunanların

mahkûm edildiği kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlardan birisine çevrilmesi **zorunludur (Md 50/3)**

- Taksirli suçlarda, (bilinçli taksir hariç) hükümlenen hapis cezası uzun süreli olsa da, diğer şartlar sağlanırsa bu kurum uygulanabilir.
- **Seçenek yaptırımlar:**
 - Adli para cezası
 - Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi
 - En az **2 YIL** süreyle bir meslek ve sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmek
 - Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmak
 - Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda, mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınması
 - Belli bir meslek veya sanatı yapmaktan yasaklanmak
 - Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olarak kamuya yararlı bir işte çalıştırılmak
- Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen **30 GÜN** içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi hâlinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir.
- Hükmedilen seçenek tedbirin hükümlünün elinde olmayan sebeplerle yerine getirilememesi durumunda, hükmü veren mahkemece tedbir değiştirilir (**Md 50/7**).
- **Hapis Cezasının Ertelenmesi (TCK Md 51).**
 - **Hapis Cezasının Ertelenme Şartları:**
 - İşlediği suçtan dolayı mahkumiyet varsa bunun **2 YIL** veya daha az süreli olması (fail fiili işlediği sırada 18 yaş altı veya 65 yaş üstü ise bu süre **3 YIL**'dir)
 - Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı **3 AY**'dan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması **◀ 2018 ▶**
 - Yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması
 - İşlenen suçun mağdurun veya kamunun zararına yol açması hâlinde, bu zararın aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi
 - Cezası ertelenen hükümlü hakkında mahkeme en az **1 YIL** (bir yıldan uzun mahkumiyet için en az ceza süresi kadar) en fazla **3 YIL** denetim süresi belirler.
 - Mahkemenin denetimli serbestlik kararı vermesi halinde:
 - a) bir meslek veya sanat sahibi değilse bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,
 - b) bir meslek veya sanat sahibi ise bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
 - c) onsekiz yaşından küçük ise, bir meslek veya sanat edinmesini sağlamak amacıyla gerektiğinde barınma imkânı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine karar verilebilir.
- **Koşullu Salıverilme:** Mahkum olduğu hapis cezasının belli bir kısmını infaz kurumunda çeken ve iyileştirme programına tabi tutulan iyi halli hükümlünün yeniden sosyalleşmeye hazırlanması için kalan cezasını toplum içerisinde çekmesi **◀ 2018 ▶**

- Fiilin işlendiği sıradaki kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanun hükümlerinin birbirinden farklı olması durumunda lehe kanun uygulamasının yapıldığı infaz rejimidir. ◀ 2018 ▶
- Cezaevinde çekilmesi gereken minimum süreler: (CGTİHK Md 107/2)
 - Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis : 30 YIL
 - Birden fazla ağırlaştırılmış müebbet: 36 YIL
 - Müebbet Hapis : 24 YIL
 - Birden fazla müebbet: 30 YIL
 - Süreli Hapis: 2 / 3'ü
 - Birden fazla süreli hapis: En fazla 28 YIL
 - Fail çocuk değilse, cinsel saldırı, çocuğa cinsel istismar, reşit olmayanla cinsel ilişki, uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticaret ile çocuğa karşı işlenen suçlarda: (CGTİHK Md 108/8)
 - Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis : 39 YIL
 - Müebbet Hapis : 33 YIL
 - Süreli hapis: 3/4'ünü
 - Suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda, mahkumiyetin 3/4'ü
- Koşullu saliverilme süresinin hesaplanmasında, hükümlünün **onbeş yaşını** dolduruncaya kadar infaz kurumunda geçirdiği bir gün, iki gün olarak dikkate alınır. ◀ 2014 ▶
- Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar ve Milli Savunmaya Karşı Suçlar, bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi dolayısıyla ağırlaştırılmış müebbetle mahkumiyet halinde koşullu saliverilme uygulanmaz. (CGTİHK Md 107/16)
- Koşullu saliverilme için hükümlünün talebi veya rızası aranmaz.
 - Ceza infaz kurumu idaresi hükmü veren mahkeme veya aynı dereceli mahkemeye gerekçeli rapor verir.
 - Mahkeme dosya üzerinden karar verir.
 - Mahkemenin gerekçeli **red** kararına karşı **itiraz** yoluna gidilebilir (CGTİHK Md 107/11)
- Koşullu saliverilme halinde, infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin YARISI kadar **denetim süresi** vardır.
 - Hükümlü denetim süresinde infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılabilir.
 - Hâkim denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişi de görevlendirebilir.
- Fail çocuk değilse, cinsel saldırı, çocuğa cinsel istismar, reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarından mahkum olanlar için koşullu saliverilme süresince aşağıdakilerden bir ya da birkaçına infaz Hakimi tarafından karar verilebilir.
 - a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak,
 - b) Tedavi amaçlı programlara katılmak,
 - c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak,
 - d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan yasaklanmak,
 - e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak,
 - f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak
- Denetim süresince hapis cezasını gerektiren **kasıtlı** bir suç işlemesi veya **yükümlülüklerini** yerine getirmemesi halinde koşullu saliverilme dosya üzerinden verilen mahkeme kararıyla (itiraz yolu açık olmak üzere) geri alınır. (CGTİHK Md 107/12)

- **Hapis Cezasının Özel İnfaz Şekilleri (CGTİHK Md 110)**

- hafta sonları infaz
- geceleri infaz
- konutta infaz

>> **6 AY** veya daha az süreli hapis cezaları için hafta sonu veya gece infaz uygulanabilir.

>> Kadın veya 65 YAŞ üstü kişilerin mahkum oldukları **6 AY**, 70 yaş üstündekilerde **1 YIL**, 75 YAŞ üstündekilerde **3 YIL** veya daha az süreli hapis cezaları konutta infaz edilebilir.

>> Bu durumlarda koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz.

- **Adli Para Cezası:** İşlediği suç nedeniyle kusurlu bulunan kişi tarafından belli bir miktar paranın Devlet hazinesine ödenmesi

- **5 GÜN** 'den az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hâllerde **730 GÜN**'den fazla olamaz (**Md 52/1**). **◀ 2018 ▶**
- Her gün karşılığı ödenmesi gereken para, en az 20 ve en fazla 100 TL olarak hakim tarafından belirlenir (**Md 52/2**).
- Hakim ödemeye ilişkin **1 YIL**'dan fazla olmamak üzere mehil veya taksit imkanı verebilir. Taksitler, 2 YIL'dan uzun ve 4'den az olamaz.
- Ödeme emrinin tebliğinden itibaren **1 AY**'lık süre içinde adli para cezasının 1/3'ünü ödeyen hükümlünün isteği üzerine geri kalan kısmının birer ay ara ile iki eşit taksitte ödenmesine izin verilir.
- Uygulama Adımları:
 - Adli para cezasını içeren ilâm Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.
 - Cumhuriyet savcısı **30 GÜN** gün içinde adli para cezasının ödenmesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder.
 - Ödenmezse, Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük süre 2-8 saattir.
 - Bu da uygulanmazsa tayzık hapsi uygulanır.
 - Bu hapse koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz
 - Derhal infaz edilir.
 - Hapis cezasının süresi **3 YIL**'ı (birden fazla adli para cezası durumunda **5 YIL**) geçemez.
 - Çocuklar için uygulanmaz, 6183'e göre tahsilat yapılır.
 - Hükümlü, hapis yattığı veya kamuya yararlı işte çalıştığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse hapisten çıkartılır veya kamuya yararlı işte çalıştırılma sona erer.

GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Güvenlik tedbiri: bir suçun işlenmesine bağlı olarak hükmedilebilen, işlenen suçla bağlantılı olarak ortaya çıkan tehlikeliliği esas alan, uygulanabilmesi için kişinin işlediği suçtan dolayı mutlaka kusurlu addedilmesini gerektirmeyen yaptırımdır.

- Suç işleyen kişiyi ailesine, çevresine ve topluma karşı koruma amacı güdebilir
 - **Örnek:** Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri
- Suç teşkil eden fiili işleyen kişiden toplumun korunması amacını taşıyabilir
 - **Örnek:** Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri
- Suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesiyle elde edilen araçların ya da bir özel hukuk tüzel kişinin tehlikeli olmasıyla ilgili olarak uygulanabilir.
 - **Örnek:** eşya ve kazanç müsaderesi, tüzel kişiler hakkında tedbirler

Güvenlik Tedbirlerinin Türleri:

1. Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma (TCK Md 53) ◀ 2018 ▶

- Kasıtlı suç olmalı ve kesinleşmiş hapis mahkumiyeti olmalıdır.
- Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş olanlar ve 18 yaşın altındakilere uygulanmaz (TCK Md 53 f.4)
- Hak yoksunluğu, hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar devam eder. Hak ve yetkilerin kötüye kullanılması durumunda mahkeme, cezanın 1/2 - 1 katı kadar süre daha infazdan sonra hak mahrumiyetine karar verebilir.
- Yoksun bırakılacak haklar:
 - a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, TBMM üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tâbi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,
 - b) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,
 - c) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasî parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,
 - d) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmektен,
- Belli durumlarda hak yoksunluğunun uygulanmamasına mahkemece karar verilebilir:
 - **Örnek:** Kasten işlenen suça dair cezası ertelenen avukat veya doktorun denetim süresi içerisinde kendi bürosunda mesleğini icra etmesi

2. Müsadere ◀ 2018 ▶

- **Müsadere:** bir eşyanın mülkiyetinin devlete geçmesi
- Müsadere için, suçtan dolayı mahkumiyet şart değildir. ◀ 2016 ▶
 - a) **Eşya müsadere (TCK Md 54) ◀ 2016 ▶**
 - Kasıtlı suç olması gerekir.
 - İyi niyetli üçüncü kişilere ait olmaması gerekir.
 - Kişi suça iştirak etmemişse, sahibi olduğu eşya suçun işlenmesinde kullanılmış olsa dahi müsadere edilemez.
 - Müsadere ile suçun haksızlık içeriği arasında orantılılık olmalıdır.
 - Suçun icrası başlamadıysa suçta kullanılmak üzere hazırlanmış eşya (kamu güvenliği, kamu sağlığı ve genel ahlak açısından tehlikeli olması halleri hariç) müsadere edilemez. Ancak bu eşyanın üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturuyorsa, müsadere edilir. Bu eşya suçun konusunu oluşturduğundan kazanç müsadere sine de tabi olur.
 - Müsadere edilecek eşyanın tüketilmesi, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması vb. hallerinde müsadere imkansız hale gelirse buna eşdeğer para müsadere edilir (**Kaim Değerin Müsadere**)
 - Eşya birçok kişiye aitse, suça iştirak eden kişinin payı müsadere edilir.
 - Müsadere için, malvarlığının suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.
 - **Örnek:** Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan mal, malik veya zilyede iade edilir, müsadere edilmez.
 - b) **Kazanç müsadere (TCK Md 55)**
 - Amaç, suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesinin önüne geçmektir.
 - **Örnek:** Uyuşturucu madde ticareti, dolandırıcılık, ihaleye fesat karıştırma, rüşvet, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama

- Kasten işlenen suçlarda hükmedilebilir.
- Kaim değerın müsaderesi uygulanabilir.

3. Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri (TCK Md 56)

- Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)'da düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler: (ÇKK Md 5)
 - **Danışmanlık tedbiri:** çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol gösterme
 - **Eğitim tedbiri:** çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesi veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesi
 - **Bakım tedbiri:** çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesi
 - **Sağlık tedbiri:** çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılması
 - **Barınma tedbiri:** barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlama

4. Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri (TCK Md 57)

- Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları, yüksek güvenli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar (Md 57/1).
- Güvenlik tedbirinin sona erdirilmesine hakim tarafından ilgi sağlık raporuna dayanılarak karar verilir.

5. Suçta Tekerrür ve mükerrirlere ve diğer özel tehlikeli suçlara özgü güvenlik tedbirleri (TCK Md 58, CGTİHK Md 108)

- **Tekerrür:** bir kişinin işlediği suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra (*infaz şartı yoktur*) belli bir süre içerisinde yeniden bir suç işlemesi (*yeni işlenen suçun benzer nitelikte olması şart değildir ancak önceki suç kasten işlenmişse yeni suçun da kasten işlenmiş olması halinde tekerrür uygulanır*)
 - Lehe kanun uygulaması yapılır ◀ 2018 ▶
 - Hapis cezasının ertelenmesi (*denetim sürecinde suç işlemeksizin ve yükümlülüklerine uygun şekilde geçirilmiş olsa dahi*) tekerrüre esas teşkil eder.
- **Mükerrir:** Tekerrür halinde bulunan 18 yaşından büyük kişi
- **Tekerrürde Süre:**

"Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

a) **5 YIL**'dan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren 5 YIL

b) **5 YIL** veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren 3 YIL,

geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz."
- Sadece Türk mahkemeleri tarafından verilen kararlar tekerrüre esas alınır. Bazı suçlarla (*kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik*) sınırlı olmak kaydıyla istisnalar mevcuttur.

- Tekerrür hâlinde, sonraki suça ilişkin kanun maddesinde seçimlik olarak hapis cezası ile adli para cezası öngörülmüşse, hapis cezasına hükmolunur. (Md 58/3).
- Mükerrerler için koşullu saliverilme süreleri daha uzundur:
 - Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası: **39 YIL**
 - Müebbet hapis cezası: **33 YIL**
 - Süreli hapis cezası: **3/4'ü**
 - İkinci defada koşullu saliverilme uygulanmaz. (CGTİHK Md 108/3)
- İnfazdan sonra en az **1 YIL** en fazla **5 YIL** denetimli serbestlik uygulanır (CGTİHK Md 108/4) Bu süredeki aykırı hareket halinde infaz hakimi kararıyla en az **15 GÜN** en fazla **3 AY** disiplin hapsine tabi tutulur (CGTİHK Md 108/7)

6. Sınır dışı edilme (TCK Md 59)

- Güvenlik tedbiri yaptırımını değil idari tedbir şeklindedir:
- *"İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu saliverilmeden yararlandıktan ve her hâlde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir."*

7. Tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri (TCK Md 60)

- Faaliyet İzninin İptali
 - Şartları:
 - Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin bulunması,
 - Bu tüzel kişinin organ veya temsilcisi olan gerçek kişilerin iştirakiyle kasıtlı bir suçun işlenmesi,
 - Bu suçtan dolayı tüzel kişinin organ veya temsilcisi olan gerçek kişiler hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş olması,
 - Suçun, faaliyet izninin verdiği yetkinin kötüye kullanılmak suretiyle işlenmiş olması,
 - Suçun işlenmesiyle tüzel kişinin bir yarar sağlamış olması,
 - İşlenen suçtan dolayı tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirinin uygulanacağını kanunda belirtilmiş olması.
- Müsadere

CEZANIN BELİRLENMESİ VE BİREYSELLEŞTİRİLMESİ (TCK Md 61)

1. Hâkim, her somut olayda;

- suçun işleniş biçimini,
- suçun işlenmesinde kullanılan araçları,
- suçun işlendiği zaman ve yeri,
- suçun konusunun önem ve değerini,
- meydana gelen zararın veya tehlikenin ağırlığını,
- failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını,
- failin güttüğü amaç ve saiki

göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt üst sınırları arasında bir cezayı temel ceza olarak belirler. Bu süreçteki bazı prensipler:

- Temel cezanın belirlenmesindeki bu ölçütler kıyas yoluyla genişletilemezler.
- Seçimlik adli para cezasının gün unsuru, diğer seçimlik ceza olan hapis cezasının alt ve üst sınırlarına göre belirlenir (TCK Md 61/9).

2. Belirlenen temel ceza üzerinden yapılacak ilk işlem, suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle yapılacak

- indirim ve artırımdır (TCK Md 61/2, 21/1 ve 2)
3. Suçla ilgili artırım ve indirim gerektiren nitelikli hal mevcut ise, önce artırım sonra indirim uygulanır (TCK Md 61/4).
 4. Belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenecektir (TCK Md 61/5)
 5. Son olarak takdiri indirim nedenleri (failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları ve cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri vb.) uygulanarak ceza belirlenir.
 - Takdiri indirim nedenlerinin varlığı hâlinde, **ağırlaştırılmış müebbet hapis** cezası yerine **müebbet hapis**; **müebbet hapis cezası** yerine **25 YIL hapis** cezası verilir. Diğer cezaların ise **altıda birine kadari indirilir (TCK Md 62)**

Çifte Değerlendirme Yasağı: Cezanın belirlenmesinde bir husus ancak bir defa göz önünde bulundurulabilir.

"Birinci fıkrada belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hallerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz." (TCK Md 61/3)

- **Örnek:** Cebir veya tehditle işlenebilen yağma suçu için temel ceza belirlenirken suçun bu işleniş şekli göz önünde bulundurulmaz
- **Örnek:** Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi cezanın artırılmasını gerektiren nitelikli hali oluşturmaktadır. Dolayısıyla, hırsızlık suçuna ilişkin temel ceza belirlenirken, suçun gece vakti işlenmiş olması dikkate alınmaksızın temel cezayı belirlemek gerekmektedir.

DAVANIN VE CEZANIN DÜŞMESİ (TCK Md 64 - 75) ◀ 2015 ▶

Davayı ya da cezayı düşüren sebepler mümkün olup bu durum işlenen fiili suç olmaktan çıkarmamakta, ancak devletin yargılamave ceza verme yetkisini ortadan kaldırmaktadırlar.

Sanık: ceza muhakemesinde kovuşturmanın başlamasından hükmün kesinleşmesine kadarki süreçte suç şüphesi altında bulunan kişi

- **Sanığın veya Hükümlünün Ölümü (TCK Md 64)**
 - **TCK Md 64 - Sanığın veya Hükümlünün Ölümü:** "*(1) Sanığın ölümü halinde kamu davasının düşürülmesine karar verilir. Ancak, niteliği itibarıyla müsadereye tabi eşya ve maddi menfaatler hakkında davaya devam olunarak bunların müsadereyesine hükmolunabilir.*
(2) Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Ancak, müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş bulunan hüküm, infaz olunur."
 - Hakkında suç işleme şüphesi bulunmakla birlikte henüz kamu davası açılmamış olan şüphelinin ölümü hâlinde artık dava açılmaz ve kovuşturmaya yer olmadığına kararı verilir.
- **Af (TCK Md 65)**
 - **TCK Md 65 - Af:** "*(1) Genel af halinde, kamu davası düşer, hükmolunan cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.*
(2) Özel af ile hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilebilir veya infaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir ya da adli para cezasına çevrilebilir.
(3) Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları, özel affa rağmen etkisini devam ettirir.
 - **TCK Md 74 - Dava veya cezanın düşmesinin etkisi:** "

(1) Genel af, özel af ve şikayetten vazgeçme, müsadere olunan şeylerin veya ödenen adli para cezasının geri alınmasını gerektirmez.

(2) Kamu davasının düşmesi, malların geri alınması ve uğranılan zararın tazmini için açılan şahsi hak davasını etkilemez.

(3) Cezanın düşmesi şahsi haklar, tazminat ve yargılama giderlerine ilişkin hükümleri etkilemez. Ancak, genel af halinde yargılama giderleri de istenemez."

- TBMM üye tam sayısının **beşte üç çoğunluğu**nun kararı ile af kanunu (genel-özel) çıkarabilir (AY Md 87).
- Cumhurbaşkanı, **sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.** (AY Md 104, f. 16).
- Genel Af:
 - Ceza infaz ediliyorsa kesilir
 - Hak yoksunlukları kalkar
 - Mahkumiyete bağlı tüm sonuçlar kalkar
 - Yargılama giderleri istenemez
 - Sonraki suçlar bakımından ertelemeye engel teşkil etmez ve tekerrüre esas alınmaz
 - İşlenen fiil haksızlık niteliğini koruduğu için tazminat davası açılabilir
- Özel af :
 - ertelemeye engel olur
 - tekerrüre esas alınır
 - Hak yoksunlukları devam eder
- **Zamanaşımı:**

Dava zamanaşımı: Bir suçla ilgili olarak soruşturma ve kovuşturma yapılmasına engel olur (davanın düşmesine karar verilir)

Ceza zamanaşımı: Kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünün infazını engeller.

- Millete ve devlete karşı işlenen suçlar (TCK 2. Kitap 4. Kısım) bakımından ağırlaştırılmış müebbet veya müebbet veya on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçların yurt dışında işlenmesi halinde dava veya ceza **zamanaşımı uygulanmaz.**
- Soykırım (TCK Md 76), insanlığa karşı suçlar (TCK Md 77), örgüt (TCK Md 78) ve işkence (TCK Md 94) suçlarında dava veya ceza **zamanaşımı uygulanmaz.**

○ Dava Zamanaşımı (TCK Md 66)

- Suçun işlendiği tarihten itibaren belli bir zamanın geçmesi hâlinde, sanık hakkında kamu davasının açılmasına veya açılmış bulunan davaya devam edilmesine engel olur

- **TCK Md 66 - Dava zamanaşımı:** " (1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda **30 YIL**,

b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda **25 YIL**,

c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda **20 YIL**,

d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda **15 YIL**,

e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda **8 YIL**,

geçmesiyle düşer.

(2) Fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş olup da 15 yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin

yarısının; 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, **üçte ikisinin** geçmesiyle

kamu davası düşer.

(3) Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren **nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur** "... dava zaman aşımı, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun **onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren** işlemeye başlar."

- **Dava zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi (TCK Md 67)**
 - **Zamanaşımının "Durmaması" ve "Kesilmesi":** Zamanaşımının "durmaması" halinde tekrar işlemeye başladığında, önceden geçen zaman üzerine eklenir. "Kesilmesi" halinde ise, daha önceden geçen zaman yanar, tekrar zamanaşımı süresi işlemeye başlarsa yeni baştan başlar.
 - İştirak hâlinde işlenen suçlarda kesme sebepleri sanıklardan birisiyle ilgili yapılırsa da, **diğer sanıklar bakımından da zamanaşımı süresi kesilmiş** olur.
- **Ceza zamanaşımı (TCK Md 68)**

TCK Md 66 - Dava zamanaşımı: "

(1) Bu maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez:

 - a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında **40 YIL**.
 - b) Müebbet hapis cezalarında **30 YIL**.
 - c) Yirmi yıl ve daha fazla süreli hapis cezalarında **24 YIL**.
 - d) Beş yıldan fazla hapis cezalarında **20 YIL**.
 - e) Beş yıla kadar hapis ve adli para cezalarında **10 YIL**.

(2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin **yarısının**; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, **üçte ikisinin** geçmesiyle ceza infaz edilmez.

(5) Ceza zamanaşımı, **hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren işlemeye başlar** ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır.
- **Ceza zamanaşımı ve hak yoksunlukları (TCK Md 69)**

TCK Md 69 - Ceza zamanaşımı ve hak yoksunlukları: "Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunluklarının süresi ceza zamanaşımı doluncaya kadar devam eder."
- **Müsaderede zamanaşımı (TCK Md 70)**

TCK Md 70 - Müsaderede zamanaşımı "Müsadereye ilişkin hüküm, kesinleşmeden itibaren **20 YIL** geçtikten sonra infaz edilmez."
- **Ceza zamanaşımının kesilmesi (TCK Md 71)**

TCK Md 71 - Ceza zamanaşımının kesilmesi - "(1) Mahkûmiyet hükmünün infazı için yetkili merci tarafından hükümlüye kanuna göre yapılan tebligat veya bu maksatla hükümlünün yakalanması ceza zamanaşımını keser.

(2) Bir suçtan dolayı mahkûm olan kimse üst sınırı **2 YIL**'dan fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlediği takdirde, ceza zamanaşımı kesilir."

CMK Md 15 -"(1) **Birden fazla mahkûmiyeti** olan kişi bu mahkûmiyetlerden birine ilişkin cezayı infaz kurumunda çektiği sürece, diğer cezaları açısından ceza zamanaşımı işlemez.

(2) Cezanın **infazının ertelenmesi veya durdurulması** hâlinde, bu cezaya ilişkin zamanaşımı işlemez."

• **Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar (TCK Md 73)**

Şikayetin Sirayeti veya Bölünmezliği Prensibi : İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikayetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar (TCK Md 73/5)

- Kovuşturma evresinde yapılan şikayetten vazgeçme kamu davasının düdürür. Ancak zararın tazmini için dava açma hakkı devam eder.
- Şikâyetten vazgeçme soruşturma evresinde gerçekleşmişse kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.
- Şikayetten vazgeçme kural olarak şüpheli veya sanığın kabulü hâlinde geçerlidir. (TCK Md 73/6)

TCK'nın Yer Bakımından Uygulanması ◀ 2016 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017,2018 ▶

TCK Md 8:

(1) **Fiilin** kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya **neticenin** Türkiye'de gerçekleşmesi hâlinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır.

(2) Suç; ◀ 2017 ▶

Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında, Açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı,

işlendiğinde Türkiye'de işlenmiş sayılır." (Ülkesellik prensibi)

- **Örnek:** Bulgaristan sınırları içerisinde bulunan failin açtığı ateş sonucu Edirne'deki bir şahsın öldürülmesi
- Seçimlik hareketli suçlarda, hareketlerden birisi yabancı ülkede, diğeri Türkiye'de gerçekleştirilmesi halinde suç Türkiye'de işlenmiş sayılır:
 - **Örnek:** Yurt dışında imal edilen uyuşturucunun Türkiye'ye ithal edilmesi
- İcra hareketleri Türkiye'de gerçekleştirilen bir suça yurt dışında bulunan bir kişinin azmettiren veya yardım eden sıfatıyla iştirak etmesi hâlinde, fiil Türkiye'de işlendiği için, fail ve diğeri suç ortakları hakkında Türk kanunları uygulanacaktır

TCK Md 9: "Türkiye'de işlediği suçtan dolayı yabancı ülkede hakkında hüküm verilmiş olan kimse, Türkiye'de yeniden yargılanır." >> non bis in idem kuralı (bir suçtan dolayı 2 kez yargılanmama) geçersizdir

Türkiye'de İşlenen Suçlara Türk Kanunlarının Uygulanamayacağı İstisnai Hâller

- Milletvekillerinin yasama sorumsuzluğuna (mutlak dokunulmazlık veya kürsü dokunulmazlığı olarak da bilinir) ilişkin düzenleme (Md 83/1)
 - şahsi cezazsızlık sonucu oluşturur
 - Fiili hukuka uygun hale getirmez, fiil suç teşkil eden bir haksızlık vasfını korur. Dolayısıyla iştirak halinde bu suç işlenirse diğeri suç ortağının cezai sorumluluğu devam eder (TCK Md 40)
 - Kapsam:
 - Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden
 - Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden
 - O oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan
- Diplomatlarla tanınan muafiyetler

- Diplomatlar buldukları ülkede hiçbir sebep ve bahane ile **tutuklanamaz** ve **hapsedilemezler**.
- Bu kişiler “istenmeyen kişi” (persona non grata) ilan edilerek, ülkeyi bir an önce **terk etmeye zorlanırlar**.
- Yabancı asker kişilerin dokunulmazlıkları
 - Gönderen devletin askeri kanunlarına tabi kişilerin, kabul eden devletin ülkesinde, münhasıran gönderen devletin güvenliğine / malına / personeline karşı işledikleri suçlardan dolayı gönderen devletin üstün yargı yetkisi vardır **(Md 7/2, a,7/3, a)**.
 - Bu hâllerin dışında, gönderen devletin askeri kanununa tabi kişilerin Türkiye’de işledikleri suçlardan dolayı Türk kanunlarına göre Türk mahkemelerinde yargılanmaları gerekir.
- Yeni düzenlemede Cumhurbaşkanına suç teşkil eden fiillerinden dolayı bir **şahsi cezasızlık sebebi değil, yalnızca dokunulmazlık tanınmıştır** (sorumsuzluk kaldırılmıştır).
 - TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğunun vereceği bir önergeyle Cumhurbaşkanı hakkında soruşturma açılması istenebilir, önerge en geç **1 AY** içinde görüşüldükten sonra **üye tam sayısının beşte üçünün** gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verilebilir **(AY. Md 105, f. 1)**
Soruşturma açıldıktan sonra Komisyonun **2 AY** içinde, bu sürede soruşturma bitmezse bir aylık ek süre sonunda soruşturma sonucunu belirten raporunu Meclis Başkanlığına sunulur.
 - TBMM, üye tam sayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir.
 - Yüce Divan yargılmasının **3 AY** içinde tamamlanması, bu sürede tamamlanmazsa bir defaya mahsus üç aylık ek süre içinde kesin olarak tamamlanması gerekir **(Md 105, f. 3)**.
 - Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer **(Md 105, f. 5)**

YURTDIŞINDA İŞLENEN SUÇLARA TÜRK KANUNLARININ UYGULANMASI

Faile Göre Şahsilik İlkesi: Vatandaşın ülke içinde olduğu kadar yurt dışında da ülkesinin kanununa uygun hareket etmesi gerektiği kabul edilir.

Yurtdışında Suç İşleyen Türk Vatandaşlarının Türkiye’de Yargılanabilme Şartları

- Suç, bir Türk vatandaşı tarafından işlenmelidir. (Mağdur Türk veya yabancı olabilir)
- Suç yurt dışında işlenmiş olmalıdır.
- Yurt dışında işlenen suç, TCK’nın 13. maddesinde sayılan suçlardan birisi olmamalıdır.
- Türk kanunlarına göre aşağı sınırı **1 YIL**’dan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suç olmalıdır. Aksi takdirde şahsın Türkiye’ye girişinden itibaren **6 AY** içerisinde suçtan zarar gören şahıs veya hükümetin şikayeti gerekir. Mağdur yabancı ise o ülkeye göre de suç teşkil etmesi gerekir.
 - Türk kanunlarında sadece adli para cezası veya seçimlik adli para/hapis cezası tanımlanmış ise, soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.
- Failin Türkiye’de bulunması gerekir.
- Yabancı ülkede hüküm verilmemiş olmalıdır.
- Aranılan soruşturma ve kovuşturma şartları gerçekleşmiş olmalıdır.
 - Örneğin şikayete bağlı ise soruşturma ve kovuşturma için mağdurun şikayeti gerekir.

Mağdura Göre Şahsilik İlkesi: Devlet, yurtdışında vatandaşına karşı suç işleyen yabancıyı belli şartların gerçekleşmesi hâlinde kendi kanununa göre yargılayabilmektedir.

Yurtdışında Suç İşleyen Yabancıların Türkiye’de Yargılanabilme Şartları

- Suç, yabancı tarafından işlenmelidir.

- Suç yurt dışında işlenmiş olmalıdır.
- Yurt dışında işlenen suç, TCK'nın 13. maddesinde sayılan suçlardan birisi olmamalıdır.
- Türk kanunlarına göre aşağı sınırı **1 YIL**'dan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suç olmalıdır.
- Yurt dışında işlenen suçun Türkiye'nin zararına veya bir Türk vatandaşının ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisinin zararına işlenmiş olması gerekir.
- Failin Türkiye'de bulunması gerekir.
- Suçun Türkiye'nin zararına bir suç olması hâlinde, Adalet Bakanının talebi gerekir (Rüşvet ve Nüfuz ticaret suçu hariç)
- Suçtan zarar görenin şikayeti gerekir.

İkame Yargı İlkesi: Yabancı tarafından yurtdışında işlenen suçun mağdurunun yabancı olması hâlinde Türkiye'de yargılanabilmesi

Yurtdışında Suç İşleyen Yabancı (suçun Mağduru da yabancı ise) Türkiye'de Yargılanabilme Şartları ◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2018 ▶

- Fail ve mağdur yabancı olmalıdır.
- Suç yurt dışında işlenmiş olmalıdır.
- Suç, TCK'nın 13. maddesinde sayılan suçlardan birisi olmamalıdır.
- Suç, Türk kanunlarına göre aşağı sınırı **3 YIL**'dan az olmayan hapis cezasını gerektiren bir suç olmalıdır.
- Suçun işlendiği ülke ile Türkiye arasında suçluların geri verilmesi anlaşmasının bulunmaması veya geri verilme isteminin suçun işlendiği ülkenin veya failin vatandaşı bulunduğu devletin hükümeti tarafından kabul edilmemiş olması gerekir.
- Adalet Bakanı talepte bulunmalıdır.

Koruma ve Evrensellik İlkesi: Devletin, yabancı bir ülkede, kim tarafından işlendiğine bakılmaksızın, kendi varlığına, yüksek çıkarlarına karşı bir suç işlenmesi hâlinde bu suçları cezalandırmasına imkân tanıyan ilkeye "**Koruma İlkesi**", tüm toplumları ilgilendiren suçlarda, faili hangi devlet vatandaşı olursa olsun, bu kişileri elinde bulunduran devlete ya yargılama yapma ya da bu kişileri iade etme yükümlülüğü getiren ilkeye "**Evrensellik İlkesi**" denilir.

- Söz konusu suçlar:
 - Soykırım
 - İnsanlığa karşı suçlar
 - Örgüt
 - Göçmen Kaçakçılığı
 - İnsan Ticareti
 - İşkence
 - Çevrenin kasten kirletilmesi
 - Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti
 - Parada sahtecilik
 - Fuhuş
 - Deniz, demiryolu veya havayolu ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması
 - Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar
 - Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar
 - Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar
 - Milli Savunmaya Karşı Suçlar
 - Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk
 - Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar

Görev Suçları: "Yabancı ülkede Türkiye namına memuriyet veya görev üstlenmiş olup da bundan dolayı bir suç işleyen kimse, bu fiile ilişkin olarak yabancı ülkede hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş bulunsa bile, Türkiye'de yeniden yargılanır". (**TCK Md 10**)

- Türkiye'nin egemenlik alanı dışında işlenen suçlar dolayısıyla Türkiye'de yargılama yapılırken, Türk kanununa göre verilecek olan ceza, suçun işlendiği ülke kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz. Ancak suçun;
 - a) Türkiye'nin güvenliğine karşı veya zararına olarak,
 - b) Türk vatandaşına karşı ya da Türk kanunlarına göre kurulmuş özel hukuk tüzel kişisi zararına olarak,
 işlenmesi durumunda, yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz. **(TCK Md 19)**

SUÇLULARIN İADESİ ◀ 2016,2017 ▶ ◀ 2017 ▶

Bir devlette suç işleyip de başka bir devlete kaçan kişinin, işlemiş olduğu suçtan dolayı yargılanabilmesi veya hükümlenen cezanın infazı amacıyla talepte bulunan devlete teslim edilmesi

- İade, "sığınma hakkı"nın istisnasını oluşturur. ◀ 2016 ▶

Sığınma: Siyasi, dini, felsefi düşünceleri, siyasi faaliyetleri veya bunlarla bağlantılı olarak işlediği bir suç nedeniyle takibe uğrayan bir kişinin yabancı bir devlet ülkesine veya bulunduğu ülkedeki yabancı bir devlet temsilciliğine kaçarak korunma isteminde bulunması

Koşullar:

- Suç, yabancı ülkede gerçekleşmiş olmalıdır.
- Yabancı ülkede işlenen ve iadeye konu olan suçun failinin yabancı olması ve bu kişi hakkında işlediği iddia edilen suçtan dolayı ceza soruşturması veya kovuşturması başlatılması ya da mahkûmiyet kararı verilmiş olması gerekir
- İade talebine esas teşkil eden fiilin gerek talepte bulunan gerek talepte bulunulan devlet kanunlarına göre suç teşkil etmesi gerekir. (En az **1 YIL** hürriyet bağlayıcı cezayı gerektiren suç veya hüküm verilmiş ise en az **4 AY** hürriyet bağlayıcı ceza olmalı)
- Karşı devlette bu suçun cezası ölüm ise, Türkiye'ye ölüm cezasının uygulanmayacağına dair güvence vermesi gerekir.
- ırkı, etnik kökeni, dini, vatandaşlığı, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasî görüşleri nedeniyle bir soruşturma veya kovuşturmaya maruz bırakılacağına veya cezalandırılacağına ya da işkence veya kötü muameleye maruz kalacağına dair kuvvetli şüphe bulunmamalıdır.
- İadeye konu fiilin zamanaşımı veya affa uğramış olması durumunda iade talebi kabul edilmez
- İade konusu suçun düşünce suçu, siyasi suç, siyasî suçla bağlantılı bir suç veya askeri suç niteliğinde olmamalıdır.
- Sırf askeri suçların asker kişiler tarafından askerlik hizmeti ve görevinin ihlali suretiyle işlenip, yalnızca askeri ceza kanunlarında suç olarak tanımlanan fiiller) faileri iade edilemez.

Usûl:

1. Talepte bulunan devlet bir talepname düzenler.
2. Talepname ilk önce Dışişleri Bakanlığına, oradan Adalet Bakanlığına iletilir.
3. Gerekli şartları taşıyan talepler, yetkili ağır ceza mahkemesi nezdindeki Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir
4. Cumhuriyet Başsavcılığı, iade talebine ilişkin karar vermek üzere ağır ceza mahkemesinden talepte bulunur
5. İade talebi hakkında karar vermeye, kişinin bulunduğu yer (belli değilse Ankara) ağır ceza mahkemesi yetkilidir.
6. Rızaya dayalı usul ile veya fail tarafından bu kabul edilmezse ülkemizin taraf olduğu milletlerarası andlaşma hükümlerine göre incelenerek iade talebi karara bağlanır.
7. İadenin kabulü kararı çıkarsa bu kararın uygulanması, Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarının görüşü alınarak Adalet Bakanının teklifi ve Cumhurbaşkanı'nın onayına bağlıdır.
8. Mahkemenin kararına karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Yargıtay bu başvuruları **3 AY** içinde sonuçlandırır.

9. Suçun işlendiğinin kabulü için kuvvetli şüphe bulunması halinde bu süreçte kişi ilgili devletin talebi ile (suç Türk kanunlarına göre 3 yılı aşan hapis cezasını gerektiriyorsa talep aranmaksızın)geçici tutuklanabilir veya kaçmasına engel olacak şekilde adli kontrol kararı verilebilir.
10. Mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde kişi, en fazla **40 GÜN** geçici tutuklu kalabilir

İadede Hususilik Kuralı : Geri verme talebi üzerine iade edilen kişi, geri verildiği ülkede ancak geri verme kararına dayanak oluşturan suç veya suçlardan yargılanabilir veya mahkûm olduğu ceza infaz edilebilir.

- Sonradan farklı suçlar ortaya çıkarsa, yeniden iade eden devletin izninin alınması gerekir.
- İadede hususilik kuralı bu izin dışında, geri verilen şahsın cezasını çekip de özgürlüğüne kesin olarak kavuşmasına rağmen **45 GÜN** içinde iade edildiği devlet ülkesini terk etmezse veya terk etmesine rağmen geri dönerse sona erer.

ÜNİTE 8:Kişilere Karşı Suçlar

Kasten Öldürme Suçu(TCK Md 81-83) ◀ 2017 (2 soru), 2018 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2016,2017,2018 ▶ ◀ 2018
(2 adet) ▶

- Korunan **hukuk değer** başka kişiye (mağdur) ait "**yaşama hakkı**"dır.Bu hak, kişinin kendisine karşı **dahi korunan**, üzerinde tasarruf edilmesi mümkün olmayan (*kişinin rızasının değeri yoktur TCK Md. 26/2*) doğal, dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez nitelikte bir haktır. (**AY.md 17/1, AİHS Md. 2**)
- Suç , **teşebbüs**'e elverişlidir.
- Suçun konusu **belli bir insanın hayatı**'dır.
 - Cenin veya biyolojikya da beyin ölümü gerçekleşmiş kişi bu suçun konusunu oluşturamaz.
- Manevi unsuru **kast**'tır (**kast: suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek -istemese şart değil- gerçekleştirilmesi**).
 - **Doğrudan Kast:** ölüm neticesi **mutlak** olan kast --> Failin hasmı ile birlikte etraftakilere tarayarak ateş etmesi
 - **Olası Kast:** ölüm neticesi **muhtemel** olan kast --> Failin, Failin hasmını öldürmek üzere ateş ettiğinde hedefi tutturamayıp yanındaki kişiyi öldürmesi
- >> Kastın nedensellik bağına kapsamaması şart değildir.
 - **Örnek:** Fail öldürmek kastı ile başına vurduğu kişiyi öldü zannedip suya atsa ve mağdur boğulmaktan dolayı ölse, nedensellik bağındaki bu yanılmanın sorumluluğa etkisi yoktur.
- **Neticeli suç**'tur.
- **Maddi Unsurlarda hata:**
 - Failin öldürdüğü canlının insan olduğunu bilmemesi --> taksiri varsa "**taksirle adam öldürmek**"ten sorumlu tutulur. (**TCK Md 30/1**)
- **Serbest hareketli suçtur.** Kanunda hareket tanımlanmamıştır, **kullanılan aracın** (cebir ve tehdit dahil, Md 84/4) **önemi yoktur.**
- Fiilin elverişliliği değerlendirilirken, **kullanılan araç** da dikkate alınır.
- Failin kastı öldürmeye yönelik olsa da **fiilin icrasında kullandığı araç öldürmeye elverişli değilse**, kasten öldürme söz konusu olamaz.
- Mağdurun ölümüne neden olabilecek bir fiilin veya durumun sonuç doğurmasının önüne geçecek hareketi kasten engelleyen kişi de **icrai hareketle kasten öldürme suçunu** işlemiş olur.
 - **Örnek:** Kalp krizi geçirmek üzere olan birisinin ilacını almaya engel olunması
- **Nitelikli Haller:** Öldürme neticesinin belli hareketlerle işlenmesi **suçun nitelikli hâli** olarak kabul edilmiştir ve **ağırlaştırılmış müebbet hapis** cezasıyla cezalandırılır. (**TCK Md. 82**)

◀ 2018 ▶ ◀ 2014 (2 soru) ▶

- a) Tasarlayarak,
b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,
c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanmak suretiyle,
d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,
e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,
g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla, ◀ 2015 ▶
i) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infiiale,
j) Kan gütme saikiyle,
k) Töre saikiyle ◀ 2018 ▶
- Kasten öldürme, ihmali hareketle de işlenebilir. (TCK Md 83)
 - Fiilin icrasına rağmen mağdur ölmemiş ise, "kasten öldürmeye teşebbüs" söz konusu olur.
 - Failin yaralamak kastıyla icrasında mağdur ölmüş ise, "neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama" uygulanır (8-12 YIL / kemik kırığı/çıkığa sebep olmuşsa 12-16 YIL) (TCK Md 87/4)
 - Failin özen yükümlülüğüne aykırı davranması sonucu ölüm oluşmuş ise "taksirle ölüme sebebiyet verme suçu" işlenmiş olur. (TCK Md 85)
 - Çoklu sebebin olduğu ölümlerde fiil ile netice arasındaki nedensellik önem kazanır.
 - **Örnek:** Vurulan kişinin ambulansla hastaneye götürülürken ambulansın kaza yapması ve mağdurun ölmesi
 - **ObjektifsnadiyetTeorisi:** Fail işlediği fiille ölüm tehlikesine yol açmış olmakla birlikte, ölüm bu tehlikenin olağan sonucu olarak değil de bir başka fiile bağlı olarak ortaya çıkmışsa meydana gelen netice faile objektif olarak isnat edilemeyecektir.
 - **Hukuka Aykırılık Unsuru:** Meşru savunma çerçevesinde, oluşan saldırıyı orantılı biçimde defetme zorunluluğu ile oluşan kasten öldürme, sorumluluk doğurmaz. (TCK Md 25/1) Burada sınır aşılır ise ve bu taksirden kaynak ise (ve içinde bulunduğu durum sebebiyle mazur görülemez nitelikte ise -korku, telaş, heyecan-), taksirle öldürme suçundan cezalandırılır ancak ceza 1/3 - 1/6 oranında indirilir (TCK Md 27/1).
 - **Kusurluluğu Etkileyen Haller :** İşlenen fiil meşru sayılmaz ancak mazur görülür.
 - Kişinin yaşının küçük olması (TCK Md 31)
 - Akıl hastası olması (TCK Md 32)
 - Cebir ve tehdit altında olması (TCK Md 28) {bir başka yaşamın korunması amacı olmalı}
 - Zorunluluk halinin olması (TCK Md 25/2){bir başka yaşamın korunması amacı olmalı}
 - **TCK Md 25:** "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."
 - Bu durumda "beraat" değil "ceza verilmesine yer olmadığına" kararı verilir. (Yargıtay, 2008/15262 9. Daire)
 - TCK'da zorunluluk hali bir hukuka uygunluk sebebi şeklinde değil, kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak düzenlenmiştir. Yani, zorunluluk hali kapsamından işlenen fiil kasten işlendiğinden suç meydana gelir, ancak fail kusurlu kabul edilmediği için kendisine ceza verilmez.
 - Zorunluluk halinde ortaya çıkan zararın tazminine ilişkin olarak: **Medeni Kanun Md753-** "Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının taşınmazına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike taşınmazına müdahaleden doğacak zarardan

önemli ölçüde büyük ise, malik buna katlanmak zorundadır. Malik, bu yüzden uğradığı zarar için hakkaniyete uygun bir denkleştirme bedeli isteyebilir"

- Haksız tahrik (TCK Md 29)
- **Teşebbüs** halinde verilen cezalar: [Uygulanacak ceza süreleri için ÜNİTE-1'deki tablonun "Suça Teşebbüs" satırını inceleyiniz]
- **İştirak**: Kasten öldürme fiiline iştirak edenler **müşterek faildir**
 - **Örnek**: A ile B, C'yi birlikte öldürmeye kara verir ve birlikte ateş ederler. Ölen C'nin adli incelemesinde sadece A'nın attığı kurşunlarla öldüğü, B'nin isabet ettiremediği görülür. Bu durumda B de kasten öldürmeden sorumludur. ◀ 2018 ▶
- **İçtima**: Mağdur sayısınca suç oluşur ve ayrı ayrı ceza alınır. (TCK Md 43/3)
 - **Zincirleme**: Faili öldürmek için ateş edip ertesi gün hastanede öldürmesi(TCK Md 43/1)
 - **Aynı neviden fikri içtima**: Kalabalığın üzerine taramalı ateş açılması(TCK Md 43/2)
 - **Farklı neviden fikri içtima**:Vitrin camının arkasındaki kişiyi öldürmek amacıyla ateş etmesi ve kişiyi öldürmesi --> Mala zarar verme (TCK Md 151), kasten öldürme (TCK Md 81, 82) -> En ağır cezaya göre cezalandırılır (TCK Md 44)

Taksirle Öldürme Suçu(TCK Md 85) ◀ 2016 ▶

- Failin kusuru, öngörebileceği bir neticeyi öngörmemiş olmasıdır.
- Cezası, **2-6 YIL**'dir. Birden fazla kişinin ölümüne veya en az bir ölüm ve en az bir yaralanmaya sebep olunmuş ise ceza **2-15 YIL**'dir.

Suçun Unsurları

- Failin işlediği bu fiil nedeniyle kusurlu bulunması
- Fail tarafından kişisel olarak öngörülebilir olup olmadığı
- Özene uygun davranışın failden beklenebilirliği
- kusur yeteneği ve mazeret sebepleri

Şahsi Cezasızlık Sebebi (TCK Md 22): "Taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir hâlinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir."

Yaptırım ve Kovuşturma Usulü:

- Taksirle öldürme suçu takibi şikâyete bağlı olmayan re'sen kovuşturulan suçlardandır.
- Taksirle öldürme suçu, bilinçli taksirle işlenmediği takdirde, hükmedilen hapis cezasının miktarı ne olursa olsun, diğer koşulların bulunması hâlinde, seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilebilecektir (TCK Md. 50).
- Ancak hapis cezasından çevrilen adli para cezası hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (CMK Md. 231) karar verilmeyecektir.
- Taksirle öldürme suçu, belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenmişse, bu suçtan dolayı failin mahkûmiyeti hâlinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere fail hakkında bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilecektir

Kasten Yaralama Suçu(TCK Md 86-88)

- Korunan hukuki değer, kişilerin vücut tamlıkları ve dokunulmazlıklarıdır.
- Serbest hareketli bir suçtur.
- **Örnekler**:
 - Fiziki temasla: (Vücut dokunulmazlığının maddi olarak etkilenmesi)
 - kişinin saçından sürüklenmesi,
 - yumruklanması,
 - taşla vücuduna vurulması,

- çimdiklenmesi,
- tekmelenmesi,
- yakıcı bir aletle dağlanması
- Fiziki temas olmadan: (Vücut dokunulmazlığının manen etkilenmesi)
 - tehdit yoluyla bir kişinin korkuya sevk edilmesi,
 - sürekli ve ağır gürültüyle bir kişinin uykusuz bırakılması,
 - kişinin korkutulması nedeniyle uyuyamaması
- Sağlığın bozulmasına neden olacak davranışlar:
 - Bir mikrobun bulaştırılması(HIV, AIDS, ...)
 - bir ağrıya sebebiyet verilmesi veya var olan ağrının devam ettirilmesi
 - Kişinin psikolojisinin bozulması
 - Kişinin, sürekli ve rahatsız edici bir şekilde takip edilerek depresyona sokulması
 - Algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan fiiller:
 - Bir kimsenin yiyecek veya içeceğine sarhoş edici veya uyuşturucu madde karıştırılarak, onu ne yaptığını bilmez hâle getirilmesi
- **Hukuka Aykırılık Unsuru:**
 - Ebeveynlerin çocukları üzerindeki velayet haklarının, çocukların eğitimi ve korunması bakımından zorunluluk söz konusu olduğunda zor kullanabilmesini kapsadığı, belli ölçüyü aşmayan bu zor kullanımının tedip hakkı kapsamında kaldığından kasten yaralamayı oluşturmayacağı kabul edilmektedir.
 - Kulağını çekme ve hafifçe vurma
 - İlgilinin rızası
 - kişinin, vücudu üzerinde belli ölçüde acı veren masaja rıza göstermesi
- **Nitelikli Haller: (TCK Md 86)**
 - a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
 - b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
 - c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
 - d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
 - e) Silahla,
- **Yaralamaya Teşebbüs:** failin hasmına vurmak için elindeki sopayı sallamasına rağmen mağdurun aniden kenara çekilmesi nedeniyle isabet kaydedememesi ◀ 2016 ▶ ◀ 2017 ▶ ◀ 2017 ▶
- **İçtima: (TCK Md 43):** kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağmada zincirleme suç hükümleri uygulanmaz
- **Yaptırım:**
 - Kasten yaralamada:
 - Temel şekli için **1 -3 YIL** hapis öngörülmüştür (TCK Md. 86/1)
 - Basit tıbbi müdahale ile gidebilecek yaralanmalarda **4 AY - 1 YIL** veya adli para cezasına hükmedilir.(TCK Md. 86/2)
 - Nitelikli hallerde TCK 61/1'deki cezaYARI ORANDA arttırılır.
 - İhmali davranışla işlenmiş ise ceza 2/3 kadar indirilebilir.
 - Taksirle yaralamada:
 - Soruşturulması ve kovuşturulması (bilinçli taksir hariç) şikayete bağlıdır.
 - Temel şekli için **3 AY- 1 YIL** hapis veya adli para cezası öngörülmüştür (TCK Md. 89/1)
 - Birden fazla kişiye karşı işlenmiş ise **6 AY- 3 YIL** hapis cezası verilir.

Cinsel Saldırı Suçu(TCK Md 102)

Cinsel Davranış: Cinsel arzuları tatmin amacıyla gerçekleştirilen hareketlerdir.

Cinsel İstismar: (TCK Md 103/1)

- a) **On beş yaşını** tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan **çocuklara karşı** gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış
- b) **Diğer çocuklara karşı** sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar

Cinsel Taciz: "Kişinin vücut dokunulmazlığının ihlâli niteliği taşımayan cinsel davranışlarla gerçekleştirilebilir. Cinsel taciz, cinsel yönden, ahlâk temizliğine aykırı olarak mağdurun rahatsız edilmesinden ibarettir. " (TCK Md 105 - Gereğe Metni) ◀ 2014 ▶

Sarkıntılık: Belirli bir kimseye karşı işlenen, o şahsın edep ve iffetine dokunan ani ve hareketler yönünden kesiklik gösteren, şehvet kastiyle işlenen edepsizce davranışlardır. Vücuda (herhangi bir şey ile) temas şarttır. Temas olmaması ya da teşebbüs / gönüllü vazgeçme halinde, şartlar oluşmuşsa taciz suçu işlenmiş olur.

Cinsel Saldırı:

- Fail herkes olabilir ◀ 2018 ▶
- Korunan hukuki değer, bireyin cinsel özgürlüğüdür.
- Sırf hareket suçudur.
- Cinsel arzuları tatmin amacına yönelik davranışlarla vücut dokunulmazlığının ihlâl edilmesi gerekir
- Cinsel saldırı suçunun temel şeklinin soruşturulması ve kovuşturulması mağdurun şikâyetine bağlıdır.
- Nitelikli saldırılarda (eşler arasındakiler hariç) re'sen soruşturma ve kovuşturmaya tabidir.
- Cinsel dokunulmazlık kişinin üzerinde tasarrufta bulunabileceği hukuki değerler kategorisinde yer alır.
- Tipikliğin manevi unsuru kast'tir.
- **Yaptırım:**
 - Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, **5-10 YIL** hapis cezası ile cezalandırılır.
 - Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde **2-5 YIL** hapis cezası verilir.
 - **Örnek:** 19 yaşındaki X'in, cinsel amaçla Y'nin mahrem yerine dokunması, sarkıntılık düzeyinde cinsel saldırıdır ◀ 2015 ▶
 - Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, **8-15 YIL** (mağdur 12 yaşından küçük ise minimum **10 YIL**) hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde **3-8 YIL** (mağdur 12 yaşından küçük ise minimum **5 YIL**) hapis cezasına hükümlenir.
 - **Nitelikli Haller:** ◀ 2017 ▶ ◀ 2018 ▶ ◀ 2016,2017 ▶
 - Fiilin vücuda (rızası olmadan, vajinal, anal veya oral olarak **TCK Md 102/2**) (cebir, tehdit, hile ile veya bilinç kaybı halindeyken) organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, **12 YIL**'dan (çocuk için **16 YIL**, 12 yaşından küçük ise minimum **18 YIL**) az olmamak üzere hapis cezasına hükümlenir. Fail icrayı kendisi yapmayıp 3. kişiye veya cebir/tehdit ile mağdura yaptırtmış ise **dolaylı faillik** söz konusudur (**TCK Md 37/2**)
 - Şu durumlarda ceza YARI ORANDA arttırılır: (**TCK Md 103/3**)
 - a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
 - b) Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
 - c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,

- d) Silâhla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,
- e) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle
- Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, **ağırlaştırılmış müebbet** hapis cezasına hükmolunur. (TCK Md 102/5)
 - **Örnek:** Saldırığı gerçekleştirmek için önce mağdurun başına taşla vurup bayılma ve sonra saldırığı gerçekleştirmeye somut olayında, beyin kanaması sebebiyle mağdurun bitkisel hayata girmesi
- Başvurulan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, **ayrıca kasten yaralama** suçuna ilişkin hükümler uygulanır.
- **Hukuka Aykırılık Unsuru:**
 - İlgilinin rızası (hukuki sınırlar içinde kalmak kaydıyla)
 - **(Rıza Bakımından) Maddi Şartlarda Hata:** İlgili rızaya ehil olmadığı halde ehil zannıyla ona yönelik cinsel davranışta bulunulması --> kast olmadığından suç oluşmaz.
- **İçtima:** Saldırıda cebir ve tehdit var ise, fail ayrıca tehdit (TCK Md 106) ve cebir kullanma (TCK Md 108) suçlarından cezalandırılmaz.
 - Cebirin kasten yaralamasının neticesi doğurması halinde, fail ayrıca kasten yaralamadan dolayı cezalandırılacaktır (TCK Md 102/4).
 - Diğer gerçek içtima halleri:
 - Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK Md 109/5) -->Önce kaçırma, sonra cinsel saldırı
 - Konut Dokunulmazlığı (TCK Md 116) --> Mağdurun konutuna girme

Hırsızlık Suçu (TCK Md 141-147) ◀ 2014 ▶

Hırsızlık: Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir **yarar sağlamak** amacıyla bulunduğu yerden almaktır

- Korunan hukuki değer, zilyetlik, mülkiyet hakkı ve malikin tasarruf hakkı'dır.
- Suçun konusu, "başkasına ait (unutulmuş mallar dahil) taşınır bir mal"dır.
 - **Mal (TMK):** maddi bir varlığı olan, üzerinde şahısların hâkimiyet sağlayabilecekleri, insan dışı (insan haricinde), sınırlanabilen, ekonomik değer taşıyan her şey
 - Sahipsiz (*arı oğulu hariç* TMK Md 768/3) veya terkedilmiş mallar suçun konusunu oluşturamaz.
 - **Unutulmuş Eşya:** Nerede olduğu sahibi tarafından bilinen veya tahmin edilen ancak halen sahibinin egemenlik alanı içinde olan eşya
 - **Kaybedilmiş Eşya:** Malın sahibinin nerede olduğunu bilmediği ve egemenlik alanı dışına çıkması nedeniyle ona sahip olma imkânı da kalmamış bulunan eşya
 - Bir kimse kaybedilmiş olması nedeniyle malikin zilyetliğinden çıkan ya da hata sonucu ele geçirilen eşya üzerinde, iade etmeksizin veya yetkili mercileri durumdan haberdar etmeksizin, malik gibi tasarrufta bulunursa, kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf suçunu işlemiş olur (TCK Md 160). Bu fiili işleyen kişi hakkında, şikâyet üzerine, **1 YIL**'a kadar hapis veya adli para cezasına hükmedilecektir.
- Suçun fiili unsuru, başkasına ait taşınır malı malikin veya zilyedin rızası olmadan "almak"tır. (mağdurun eşya üzerindeki fiili hâkimiyetini failin kaldırması)
 - Fail, gerçek niyeti "alıp gitmek" iken yanıltarak, örneğin cep telefonunu kısa bir görüşme için mağdurdan istemesi ve alıp kaçması "hırsızlık" değil "**dolandırıcılık**" suçunu oluşturur.
 - Fail mağdurdan cep telefonunu ertesi gün getirmek şartıyla alması ancak geri getirmemesi, "hırsızlık" değil "**güvenin kötüye kullanılması**" suçunu oluşturur.
- Sırf hareket suçudur. Aynı zamanda "zarar suçu"dur.

- **Maddi Unsurlar:**
 - Eşya "başkasına ait" olmalıdır. --> Mülkiyet hakkının üstünlüğünden dolayı, malın maliki dışında herkes fail olabilir.
 - Mağdur, malın gerçek zilyedi veya maliki olan kişidir. Malın zilyedi, malın maliki değilse,
 - Malın zilyedi : Suçun mağduru
 - Malın Maliki: Suçtan zarar gören
- **Manevi Unsurlar:**
 - Fail malın başkasına ait olduğunu bilmelidir (kime ait olduğunun bilinmesi önemli değildir).
 - Failin kastı fiili de kapsamalıdır.
 - Failin rıza yokluğunun olmadığını bilmesi gerekir. *(Tipikliğin olumsuz unsuru)*
 - Failin kendisine veya başkasına **yarar sağlamak** maksadıyla hareket etmiş olması gerekir.
 - ◀ 2018 ▶ ▶ 2018 ▶ Ancak failin maksadı (geçici veya sürekli) yararlanma değil tahrip etmek ise "mala zarar verme" suçu *(TCK Md 151)* gündeme gelir.
- **Nitelikli Hırsızlık:** Hırsızlık suçunun;
 - a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında, ▶ 2017,2018 ▶ ▶ 2018 ▶
 - c) Halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında, ▶ 2017 ▶ ▶ 2017 ▶
 - d) Bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında,
 - e) Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında, işlenmesi halinde **3-7 YIL** cezaya hükmolunur *(TCK Md 141/1)*

Suçun:

 - a) Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak,
 - b) Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle, ▶ 2015 ▶
 - c) Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak,
 - d) Haksız yere elde bulundurulmuş veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak veya kilitlenmesini engellemek suretiyle,
 - e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle,
 - f) Tanınmamak için tedbir olarak veya yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınarak,
 - g) Büyük veya küçük baş hayvan hakkında
 - h) Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında işlenmesi halinde **5-10 YIL** cezaya hükmolunur *(TCK Md 141/2)*

Suçun:

Sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi halinde, **5-12 YIL** hapis cezasına hükmolunur. *(TCK Md 141/3)*

Hırsızlık suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması hâlinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

Hırsızlık suçunun **gece vakti** işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır
- **Hukuka Aykırılık Unsuru:**
 - Kolluğun üst ve ev aramasında suç deliline el koyması
 - Haciz memurunun hacedilen malları alması

- Kişinin, kaçan hırsızdan malını alması (zilyetliğin korunması)Kendisine ya da başkasına yönelik saldırı karşısında meşru müdafaa esnasında saldırganın malını alması
- **Kusurluluk:**
 - Yaş küçüklüğü
 - Akıl hastalığı nedeniyle işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama veya davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olamama--> **Örnek:** Kleptomani (Elinde olmayan dürtülerden kaynaklı çalma hastalığı)
 - (Ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak üzere) Zorunluluk hali (**TCK Md 147**) --> **Örnek:** Çocuğunun açlıktan ölmemesi için marketten yiyecek çalan anne
 - Cebir ve tehdit altında olma (**TCK Md 28**)
- **Teşebbüs:**
 - **Örnek:** Failin aldığı eşya ile evi terk etmeden mağdurun uyanması nedeniyle esyaı bırakıp kaçması
 - **Örnek:** A, B'nin evini soymaya karar verir. Bir gece B'nin evine girer. Eşyaların bir kısmını kamyonete yükler. Son parçaları alırken polis tarafından yakalanır (Nitelikli hırsızlık suçuna teşebbüs) **◀ 2016 ▶**
 - **Örnek:** Failin mağdurun cebindeki parayı almak üzere elini cebine sokması ve parayı alamadan mağdurun fark etmesi nedeniyle yakalanması
- **İçtima:** Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konuta girilmesi veya bir eşyaya zarar verilmesi hâlinde, her bir suçtan (hırsızlık, konut dokunulmazlığını ihlal, mala zarar verme) dolayı fail ayrı ayrı cezalandırılacaktır.
- **Zincirleme Suç:** Fark edilmeyi önlemek için her gün sonunda kasadan 100 TL çalarak hedeflediği 1.000 TL'ye 10 gün sonunda ulaşılması
- **Şahsi Cezasızlık:**
 - hırsızlık suçunun; haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hisimlerinden birinin veya evlat edinen veya evlâtlığın ya da aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına olarak işlenmesi
 - Etkin pişmanlık (**TCK Md 168-Malvarlığına Karşı Suçlar-Etkin Pişmanlık**)

>> Ölümle eşya üzerindeki zilyetlik sona erdiğinden, sadece yaşayan bir kişi, suçun mağduru olabilir.

>> Fail eşyayı aldıktan sonra sürekli olarak takip edilmesi ile eşya üzerinde zilyetliğini tesis edemediği hâllerde, suçun tamamlandığını söylemek mümkün değildir.

>> Hırsızlık suçunun temel ve nitelikli hâlleri resen soruşturulur.

>> Hırsızlık suçunun işlenmesinde kullanılan eşya MÜSADERE edilir. Suçun konusunu oluşturan eşyanın müsadere edilebilmesi için, bu eşyaların mağdura iade edilememesi gerekir.

>> Hırsızlık suçunun işlenmesi nedeniyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine (**TCK Md 60**) hükmolunur (**TCK Md 169**).

>> **Kullanma Hırsızlığı:** Malın geçici bir süre kullanılıp zilyedine iade edilmek üzere işlenmesi (**TCK Md 146**)

>> **Yağma:** Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, **6-10 YIL** hapis cezası ile cezalandırılır. (**TCK Md 148**) **◀ 2015 ▶**

- **Nitelikli Haller:**
 - Yağma suçunun;
 - a) Silahla,
 - b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle,
 - c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,
 - d) Yol kesmek suretiyle ya da konutta, işyerinde veya bunların eklentilerinde,

- e) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
f) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,
◀ 2015 ▶
g) Suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla,
h) Gece vaktinde

işlenmesi halinde, fail hakkında **10 - 15 YIL** hapis cezasına hükmolunur. (TCK Md 149)

>> **Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Hırsızlık:** Hırsızlık suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması hâlinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından **İKİ KATINA** kadar artırılır. Bunun için taksirin varlığının tespiti yeterlidir. (TCK Md 23)

© 2019 - 2020 Dr. Mustafa AFYONLUOĞLU

Sorumluluk Reddi: Bu dokümanda yer alan bilgiler 2019-2020 Eğitim Döneminde AÖF E-Kampüs'te yayımlanan ders materyalleri, ilgili eğitim videoları, ilgili mevzuat ve Canlı Ders videolarındaki anlatımlardan hazırlanmıştır. Dokümandaki bilgilerde yer alan olası hata ve eksikliklerden sorumluluk kabul edilmemektedir. Adalet programı sınavlarına hazırlanmada temel kaynak olarak Anadolu Üniversitesi e-Kampüs sisteminde yer alan ders materyalleri esas alınmalıdır.

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

Dokümandan alıntı yapılması halinde kaynak gösterilmesi zorunludur.

Başka bir yerde yayımlanması, web sitesinin referans gösterilmesi ve orijinal şekli üzerinde ekleme, değişiklik ve kesinti yapmamak kaydı ile izne tabi değildir.

Son Güncelleme Tarihi: 18.01.2020